STAMPFEL-FÉLE
TUDOMÁNYOS ZSEB-KÖNYVTÁR.
168-169.

Sebetić Raimund

A KARD-VÍVÁS

Ára 1 kor. 20 fill. · 60 kr.

POZSONY-BUDAPEST
KIADJA
STAMPFEL K.

18—20. **Egyetemes irodalom történet.** Irta Hamvas J.
21. **Nemzetközi jog.** Irta Dr. Gratz Gusztáv.
22. **Magyar poetika.** Irta Gaal Mózes.
23. **Planimetria** példatárral. Irta Dr. Lévay Ede.
24. **A római nemzet irodalom története.** Irta Márton J.
25. **Német nyelvtan.** 2. kiad. Irta Albrecht János.
26. **Oszmán-török nyelvtan.** Irta Dr. Pröhle Vilmos.
27—30. **Áruisme-lexikon.** Irta Dr. Koós Gábor
31—34. **Magyar magánjog.** Irta Dr. Katona Mór
35. **Számtan.** Irta Dr. Lévay Ede.
36. **Logarithmustáblák.** Összeállitotta Polikeit K.
37—38. **Magyarország őskora.** Irta Darnay Kálmán.
39—40. **Magyar büntetőjog.** Irta Dr. Atzél Béla.
41—42. **Bünvádi perrendtartás.** Irta Dr. Atzél Béla.
43. **Kis növénygyűjtő.** Összeállitotta Dr. Cserey A.
44. **Algebra.** 2. kiadás. Irta Dr. Lévay Ede.
45. **A magyar helyesirás törvényei.** Irta Gaal Mózes.
46. **Ábrázolástan.** I. füzet. Irta Kolbai Arnold.
47. **Ábrázolástan.** II. füz. Rajzok az ábrázolástanhoz.
48—49. **Növényhatározó.** Irta Dr. Cserey Adolf.
50. **Stereometria.** Irta Dr. Lévay Ede.
51. **Világtörténet.** I. rész. Irta Cseh Lajos.
52—53. **Stilisme.** Irta Boros Rudolf.
54. **Levelező gyorsirás.** Irta Bódogh János.
55. **Magyar közigazgatási jog.** Irta Dr. Falcsik D.
56. **Alkotmányi politika.** Irta Dr. Gratz Gusztáv.
57/57a. **Magyar pénzügyi jog vázlata.** Irta Dr. Bartha B.
58. **Általános földrajz.** Irta Hegedűs István.
59. **Ethika.** Irta Dr. Somló Bódog.
60. **Ásványhatározó.** Irta Dr. Cserey Adolf.
61. **Zeneműszótár.** Összeállitotta Goll János.
62. **A görög irodalom története.** Irta Márton Jenő.
63—64. **A zománcz.** Irta Mihalik József.
65. **Vita-gyorsirás.** Irta Bódogh János.
66. **A magyar váltójog.** Irta Dr. Berényi Pál.
67. **Világtörténelem.** II. rész. Irta Cseh Lajos.
68—69. **A rajzolás vezérfonala.** Irta és rajzolta Boros R.
70—72. **Mythologia.** Irta Dr. Losonczy Lajos.
73. **Általános zenetan.** Irta Goll János.
74. **Államszámviteltan.** Irta Dr. Berényi Pál
75. **Jogbölcselet.** Irta Dr. Somló Bódog.
76. **Rovargyűjtő.** Irta Dr. Cserey Adolf.
77. **Szervetlen chemia.** Irta Schwicker Alfréd.
78. **Mechanika.** Irta Dr. Lévay Ede.
79. **Sociológia.** Irta Dr. Somló Bódog.
80. **Logika.** Irta Dr. Schmidt Márton.
81. **Akustika. Optika. Hőtan.** Irta Dr. Lévay Ede.
82. **Áruüzleti szokások.** Irta Dr. Matavovszky Béla.
83. **A német irodalom vázlata.** Irta Albrecht János.
84. **Kereskedelmi jog.** Irta Dr. Berényi Pál.
85. **Elektromosság és mágnesség.** Irta Dr. Lévay E.
86. **Kosmografia.** Irta Dr. Bozóky Endre.
87—89. **Lepkehatározó.** Irta Dr. Cserey Adolf.
90—91 **A testgyakorlás alapelemei.** Irta Dr. Ottó József.
92. **Kis physikai földrajz.** Irta Dr. Bozóky Endre
93. **Szerves chemia.** Irta Schwicker Alfréd.
94. **Világtörténet.** III. rész. Irta Cseh Lajos.
95. **Analytikai síkmértan.** Irta Dr. Lévay Ede.
96—98. **Bogárhatározó.** Irta Dr. Cserey Adolf.
99. **Meteorologia.** Irta Dr. Bozóky Endre.

100. **A magyar művelődés története.** Irta Dr. Bartha J.
101. **Astronomia.** Irta Dr. Wonaszek A. Antal.
102. **Bevezetés a jog- és államtudom.** Irta Dr. Kun B.
103. **Banktechnika.** Irta Juhász Kálmán.
104 **Kereskedelem-isme.** Irta Dr. Berényi Pál.
105. **Gyakorlati olasz nyelvtan.** Irta Dr. Cs. Papp J.
106 **Fotografálás.** Irta Sajóhelyi Béla.
107. **Dramaturgia.** Irta Rakodczay Pál.
108. **Anthropologia.** (Embertan) összeállit. Lósy J.
109. **Lélektan.** Irta Dr. Schmidt Márton.
110. **Physikai zsebkönyv.** Irta Dr. Bozóky Endre.
111. **Német helyesirás.** Irta Albrecht János
112. **Mathematikai szünórák.** I. füz. Irta Mikola S.
113 **Aesthetika.** Irta Dr. Bartha József.
114. **Mathematikai szünórák.** II. füz. Irta Mikola S.
115. **Algebrai példatár.** 2. kiad. Irta Dr. Lévay Ede.
116 **Görög régiségek.** Irta Dr. Schmidt Márton.
117—118 **Az állatok fejlődése.** I. rész. Irta id. Dr. Perényi J.
119—120. **Protestáns egyházjog.** Irta Hörk József.
121—123. **Gombaisme.** Irta Dr. Cserey Adolf.
124. **Az állatok fejlődése.** II. rész. Irta id. Dr. Perényi J.
125. **Építési enciklopedia.** I. füz. Irta Lechner Jenő.
126. **Az állatok fejlődése.** III. rész. Irta id. Dr. Perényi J.
127. **Építési enciklopedia.** II. füz. Irta Lechner Jenő.
128. **Kis ásványtan.** Irta Dr. Cserey Adolf.
129—130. **Építési enciklopedia** III., IV. füz. Irta Lechner Jenő.
131—132. **Növénytan.** Irta Dr. Cserey Adolf.
133 **Magyar közjog.** Irta Dr. Balogh Arthur.
134—135. **Állattan.** Irta Dr. Cserey Adolf.
136. **Magyar bányajog.** Irta Dr. Katona Mór.
137 **Kereskedelmi földrajz.** Irta Pataki Simon.
138. **Alkotmánytan.** Irta Dr. Balogh Arthur.
139. **Latin stilisztika.** Irta Dr. Cserép József.
140—141. **Polgári perrendtartás.** Irta Dr. Pajor Ernő.
142—143. **Elektrotechnika.** Irta Dr. Bozóky Endre.
144. **Kereskedelmi számtan.** Irta Derszjb Béla.
145—146 **A statisztika elmélete.** Irta Dr. Kenéz Béla.
147—148. **A magyar jelmez és fejlődése dióhéjban.** Irta Nemes M.
149. **Társadalmi gazdaságtan.** I. (elméleti) rész. Irta Dr. Wildner Ödön.
150. **Társadalmi gazdaságtan.** II. rész. Társadalmi gazdasági politika. Irta Dr. Wildner Ödön
151. **Közigazgatástan.** Irta Dr. Balogh Arthur.
152—153. **Geológia. I.** (Általános rész.) Irta Sajóhelyi Frigyes.
154—155. **Geológia. II.** (A föld története.) Irta Sajóhelyi Frigyes.
156—157. **A filozófia története.** Irta Dr. Serédi Lajos
158 **Geometriai példatár.** Összeállitotta Dr Lévay Ede
159—160. **Könyvvitel.** Irta Trautmann Henrik
161—162. **Kereskedelmi levelezés.** Irta Dr. Heinrich Károly.
163. **Politikai számtan.** Irta Perjéssy László.
164. **Telekkönyv.** Irta Bedő M.
165—167. **Képes atlasz a görög és római régiségekhez.** Irta Dr. Schmidt Márton.
168—169. **A kard-vívás.** Irta Sebetić Raimund.

A vállalat folytattatik.

STAMPFEL-FÉLE
TUDOMÁNYOS ZSEB-KÖNYVTÁR.
168—169.

A KARD-VÍVÁS.

IRTA ÉS RAJZOLTA
SEBETIĆ RAIMUND
CS. ÉS KIR. HUSZÁR KAPITÁNY ÉS MAGY. KIR. TESTÖRTISZT.

30 ÁBRÁVAL.

HARMADIK KIADÁS.

POZSONY. — BUDAPEST.
STAMPFEL KÁROLY KIADÁSA.

1904

1904. Eder István könyvnyomdájából Pozsony.

ELŐSZÓ AZ 1-SŐ KIADÁSHOZ.

A magyar nemzet széles e világon ismeretes lovagias érzületéről s harczias kedvét már a legrégibb időktől fogva mindig bebizonyitá. Lelkületéből kifolyólag tehát a vívást századokról századokra a legkevesebb foglalkozásai közzé sorozta.

Ez ősi erények élesztésére kivántam hatni csekély tehetségem szerint, e műnek magyar nyelven közrebocsátásával.

Nagy szerepet játszott a vívás művészete régi idő óta a harczias nemzetek történetében.

Mindenesetre legjelentékenyebb s legelterjedtebb a *kardvívás,* melyet a változó korszakok fejlettebb eszméi sem tudtak leszorítani a közhasználat teréről; mert hiszen úgy ismertetik az, mint *a legnemesebb, a legférfiasabb s leglovagiasabb test- és fegyvergyakorlat.* A kardvívás erősíti és edzi a testet; az ifjuban férfias szellemet, nemes büszkeséget, méltóságos önérzetet s öntudatos bátorságot ébreszt; továbbá szoktatja hidegvérű és józan magatartásra, a veszélyben is lélekjelenlétének fentartására.

Igy áll ez minden polgárra nézve. Katonai szempontból tekintve pedig a vívást, — a harczosnak kétszeresen érdekében áll, hogy a vívásban való képzettségét a művészet magaslatára emelje s az ez által nyujtott előnyöket a maga részére biztosítsa; mert ha a rendszeres hadviselés nem szükségeli is oly gyakran a kézifegyver használatát, mégis a katona többször ki lehet téve oly megtámadásnak, a melynek visszatorlására csakis kézifegyverével rendelkezhetik s igy ez eszkösz kellő használatában okvetlenül gyakorlottnak kelle lennie.

Minden vímodorban szükséges, hogy annak alakjai *egyszerűek* legyenek. Ez egyszerűség pedig akkor

éretik el, ha csak azon testmozdulatok és kardmozgatások hajtatnak végre, melyekkel a legkevesebb tér-, idő- és erővesztegetés mellett a kitűzött czél elérhető.

Természetes, hogy ha valahol, e téren mondhatjuk el, hogy az elmélet a gyakorlat nélkül keveset ér. — A vívás elmélete, a mit könyvemben tárgyalok, csakis az irányt jelöli ki, a melyben az elméleti és gyakorlati vívásnál haladni kell; miből következik, hogy az iskolai vívásnak mindig meg kell előzni a gyakorlati vívást. Mert az elmélet puszta ismerete nem elég arra, hogy valaki jó vívómester legyen.

Gyakorlat a nélkülözhetlen eszköz.

Hogy e részben is lehetőleg eleget tegyek a közkivánalomnak, könyvem mellé igen sikerülten s művészileg kivitt *ábrákkal ellátott táblázatokat* fogok csatolni, a melyeken fel vannak tüntetve a vívóeszközök, a marok és pengefekvések, a viállás, a test tartása és mozdulatai, ezeken kívül a kardvívás elemi részei: a támadó és viállás.

Művemet egyébiránt már a m. kir. honvédelmi miniszterium 1874. jul. 25-én kelt 1731. számu — és a cs. k. hadügyminiszterium 1873. ápr. 18. kelt 719. számu 6. oszt. rendeletében — mint *használható tankönyvet* — katonai tanintézetek és csapatiskolák számára — *elfogadta.*

Végül kijelentem, hogy jelen művemre nézve fentartok minden jogot; ennek bővítését, vagy abból kivonatok készítését bárki csak engedélyemmel eszközölhet.

Debreczen, 1877. február hóban.

ELŐSZÓ A 2-IK KIADÁSHOZ.

„*Oktatás a kardvívásban*“ című művem első kiadásának várakozásom feletti kelendősége a mű másodszori sajtó alá rendezését tévén szükségessé, a midőn egyfelől a m. kir. honvédség kétségbevonhatlan lovagias szellemének, másfelől a magyar polgári állásu ifjuságnak, a bajvívás iránt tanusított nemes érdeklődése csalhatlan jelenségeitől felbátorittattam, annak érvényesítését is készséggel elhatároztam.

Kötelességemnek ismertem első sorban a jelen, általán javított 2-ik kiadást már az «első kiadás» előszavában jelzett «ábrákkal és mintákkal» kellően megtoldva hasznavehetöbbé és szemléletileg is hozzáférhetőbbé tenni. Művemnek ezen ábrákkal való gyarapítása nem kevésbbé emelendi annak becsét; miért is e helyütt örömmel nyilvánítom hálás köszönetemet *Grill Károly,* cs. és k. udvari könyvkereskedő úrnak, ki szíves volt az ábrák előállítását, az előfordult nehézségek és akadályok daczára is, magára vállalni.

A midőn jelen, elméleti és gyakorlati »kardvívási« módszerem, a m. klr. honvédelmi miniszterium magas elismeréséből, a csapatok iskolai kézikönyvéül elfogadtatott volna, s egyszersmind úgy a bel- mint a külföldi sajtónak különösen kitüntető birálatával találkozott:

ezúttal — a szerénység megsértése nélkül — önérzettel s azon kecsegtető reménynyel bocsátom közre szerény művemet, vajha e: — az eddiginél is nagyobb kelendőségben részesülvén — általános elterjedésével a magyar hazai ifijuság eddig is kivívott lovagias jó hírnevének emelésére, és a magyar katonai erényeknek úgy, mint a polgári becsületérzetnek valódi felfogását és meggyökerezését czélzó tankönyvül és vezérfonalul szolgálhatna mindenhol. Ily siker legméltóbb és legbecsesebb jutalmát képezné ez irányú fáradozásomnak.

Kelt Nyiregyházán, 1885. szeptember hóban.

ELŐSZÓ A 3-IK KIADÁSHOZ.

A kiadó-könyvkereskedés felszólítása folytán szívesen vetem magam alá azon feladatnak, hogy az általam szerkesztett vívóutasitásnak a harmadik kiadását közzé tegyem.

A »Sebetić« vírendszer alatt ismert kardvívási tanmód már 30 éve, részint a magyar, részint az osztrák vívóiskolákban tanittatik és annak alapján gyakoroltatik.

Mindannak daczára, hogy utolsóbb időkben Magyarhonban az olasz kardvívási tanmód gyakoroltatott és terjedt el mégis — mint illetékes körökből értesültem és tudósíttattam, — mutatkoznak jelei annak, hogy előbb vagy később megint az én módszeremhez fognak több vívóiskolában, visszatérni.

Ezen tény e mi fegyverünk (a kard) érdekében, csakis igen kivánatos volna.

A következőkben a divatos olasz kardvívási mód és az én vívórendszerem lényeges külömbségei soroltatnak fel:

A kard: 9—10 m/m pengeszélességű, a fokvágásokra kevéssé hajlott pengével, széles kosarú, vékony markolattal és lapos markolatgerinczű, hüvelyk támasztást megkövetelő kardfogással.

A penge hegye, vagy gombos, vagy gömbölyűre csiszolt.

A kard kezelése: csukló és félkar merev heves vágások és védekből (battement és battuta) áll.

Az „en garde“ a középmagasságú second.

Az ököl, mint a mancbette-vívásnál, hónaljmagasságban tartatik és cavatiokkal (contre-parade) történik, a védekezés, battementszerűleg és pedig félkarral, annak könyökmozgásával úgy, hogy a belső támadások ellen a mély prim, a külsők ellen a second véd használtatik és a ripostoknál a csuklóból adatik a vágás.

Tehát a »Sebetić« fővédjei (prim és second) a vágás irányához alkalmaztatnak.

A felső vágások (prim-quart-tierce) ellen a quint (magas tierce) és sext (magas quarte) használtatik.

Coupévágások csak »tempo«-szerűleg használhatók, mert a heves véd gyorsasága és a gyors ripost, a »coupék« alkalmazásánál, »ambókat« ad.

A seconde vágás leginkább mély tercel »battement« szerűleg fogatik fel, és csukló és félkarral adatik a ripost épp úgy a seconde védelemből és valamit a mély primből és a csuklóból ripostiroz.

Egyszóval a merev félkarmozdulatok csak az egyenes támadásnál és védnél, a csuklóvágások a ripostoknál alkalmaztatnak.

A lábmozdulatoknál a »palestra» kiküszöböltetett és az egyszerű »avance« és »hátrálás« gyorsaságára szoritkozik, de a cavatiók (test és pengekilépések) gyakorlati alkalmazásával.

Kettős coupék a heves védekezésből kifolyólag nem alkalmazhatók és nem alkalmaztatnak, az »ambók« elkerülése végett.

Egyszerű pengetámadások, (pengecsel) a rendes támadási módszer, kettős pengecselek a fenti okokból nem alkalmazhatók, úgy váltócoupék sem. Ezek a (kettős coupék, pengecselek és váltócoupék) lassú vívókkal még mindig érvényesíthetők, de a battement-szerű olasz védek és gyors ripostokkal szemben semmi körülmények között, ha csak szabálytalanságot nem akarunk elkövetni az athletikai klub által az új vívóiskolában alkalmazott mérkőzési szabályok ellen.

Ezek pedig a pengejátékot illetve a pengét nem becsülő alapra vannak fektetve, mert megelégszenek a támadás és rögtöni ripositt holott a »Sebetić« és a többi magyar módszereknél a coupévágások műalkalmazásában rejlik a penge becse és az igazi kardvívás.

Kelt a magyar királyi testőrség bécsi palotájában 1903 évi április hóban.

UTMUTATÁS A VÍVÓMESTEREK SZÁMÁRA.

Az előismeretek beosztása után, első kötelessége a vívómesternek, hogy — tanítványaival — a test hajlékonyságának elengedhetlen szükségességét megismertesse, előttök a fegyverhasználat elemeit könnyen fölfoghatóvá s lehetőleg kellemessé tegye.

Elsőben is, a tanító tartózkodjék minden szenvedélyességtől; óvakodjék a tanórák alatt minden heveskedéstől és fegyverének a tanítványokkal való durva és soha meg nem engedhető éreztetésétől; mert az ily bánásmód később, az összeütközés módozatainak előadásánál, könnyen visszahatást szülhetne. Minden előadást bizonyos könnyűséggel, a vágásokat és szúrásokat higgadt nyugalommal kell a tanítónak végeznie és világos magyarázatokkal kisérnie. Alapos ok nélkül izgés-mozgása a tanulóknak — tanórák alatt — semmi szín alatt nem tűrhető. A gyakorlati előadások folyton lépést tartsanak az elméleti ismertetésekkel; mert ellenkező eljárással nem rendszeres vívókat, hanem közönséges verekedőket fognánk nevelni.

A vívómester észlelje és ismerje ki tanítványainak testi és szellemi tehetségeit, izomerejét és vérmérsékletét, továbbá bátorságát, az erőnek kitartó szívósságát és lélekjelenlétét; hogy így tekintettel lévén ezen tulajdonságaikra — az oktatásnál — az elégnél soha többet, sem pedig lehetetlent ne követeljen.

A vívómester járjon el teljes lelkiismeretességgel az oktatásnál úgy, hogy ne csak azon tanitványait részeltesse kellő és gondos oktatásban, a kikből tapasztalt hajlamaik és kitünt hivatásuknál fogva remélhetőleg ügyes vívók fognak válni; hanem azokat

is, kiknél a felfogás és itélőtehetség s az elméleti szahályoknak értelmi felfogása az előbieknél kisebb mérvben nyilvánul.

A vívómesterek gyakran elkövetett hibáinak egyike, hogy például a vágások betanításánál csupa lustaságból, saját kardjukat szabályszerűen nem használják, hanem csekély, vagy minden ellenállás nélkül engedik tanítványaiknak a vágásokat tenni; mi által a tanítványok tudva azt, hogy kardjuk ellenállásra épen nem, vagy csak csekély részben talál, határozatlan vágásokhoz szoknak.

A leczkéztetés bevégeztével, az összeütközés szintén leczkék alakjában kell, hogy begyakoroltassék; ugyanis a tanitvány kisebb összecsapásokkal kezdve fokozatosan vitessék nagyobb és nagyobb mérvű összecsapások által az ütközésbe.

A tanítványok minden mozdulatát a mester legnagyobb figyelemmel kisérje, s az észrevett hibákat azonnal javítsa ki, s tanítványait — bármily vívás közben előfordulható esetlegességeknek abban a pillanatban való felhasználásra — különösőn figyelmeztesse.

A leczkeformában való összeütközési gyakorlatok eleinte a legegyszerűbb vívvágásokkal kisért támadásokkal kezdeményezendők. Az úgynevezett »előző vágások« (tempo) később veendők élő csak, mert ezeket, valamint a szúrásokat csak teljesen képzett vívók tudhatják szabályszerűen és sikeresen kivinni.

Minden vívómester igyekezzék a vívástanítás legegyszerűbb módozatait használni, s gondosan kerüljön minden ezzel ellenkező bonyolult és nem könynyen felfogható előadási módozatókat. Egyszerűnek pedig csak is a kizárólag »szükséges« mondható: a vimű vészetnél azonban, azon mozgások és idomzatok mondhatók olyanoknak, melyek a legrövidebb időtartam alatt és a legkissebb erővel vezetnek czélhoz.

Minden a vívásnál előfordulható mozgásokat tudnia kell a mesternek gyakorlatilag is megmutatni, s ezzel minél kevesebb mester szokott törődni, mert egyedüli czéljuk csupán az, hogy esetleg valamely ügyes vivóval szemben tudják magokat jól védelmezni, s hogy így némi hírnévre tegyenek szert.

Ha a *víképesség* kizárólag a mester ügyességétől függene, könnyen föl lehetne vetni azon állítást: *hogy a legerősebb egyszersmind a legjobb vívó;* ám de nagy hiba lenne a vívót a tanítóval összetéveszteni.

Észbeli és értelmi, valamint az éber megfigyelő tehetségek azok, melyeket első sorban fel kell tételeznünk a vívómesternél.

Látunk vívókat, kik, legyen, hogy gyorsaságuk vagy rendkívüli erőkifejtés által sokra vitték a kardforgatással; de azt, a mit tőlök ohajtottunk volna látni; a mire még sem voltak képesek, azaz *tanítványaikat, kiket ők képeztek,* s a kikre saját ügyességüket és gyorsaságukat átszármaztatták volna, nem tapasztaltuk. Birhat valaki kitünő erős vivó hírnévvel a nélkül, hogy a tanításhoz legkevesebb tehetséggel birna. Oly vívó, kinek összes ismeretei idegeiben, inaiban összepontosulnak, soha sem nyeri el a jó vívó hírnevét. A *víművészet* szellem nélkül nagyon szomorú dolog, szánandó erőlködés.

Kétségen kívül áll az, hogy a »gyorsaság« a vívásnál egyike a leglényegesebb tulajdonoknak, főleg műkedvelőknél; hanem az oly vívómester, ki csupán e tulajdonságával dicsekedhetik, igényt e czímre nem tarthat.

Igaz, hogy a gyorsaság hatalmas eszköz jó eredmények eléréséhez, de ne legyen az egyedüli és kizárólagos eszköz; mert be van bizonyítva, hogy csak harmadrendű becsértékkel bir, mert első sorban áll a »tudomány«, aztán jő a tökély, a vágások, szúrások kivitelénél, s úgy jő harmadsorban »a sebesség vagyis gyorsaság«.

A víművészethezi természetes hajlam, éles látás, a tanítvány tehetségeinek tüzetes fölismerése, ernyedetlen buzgalom; továbbá bizonyos könnyedség és jó előadás az oktatásnál; és végre »megfigyelő tehetség« nélkülözhetlenek »a jó vívótanító« czímének, és kitünő mesteri hírnévnek elnyerésénél.

A jó vívómester ne csak tehetséggel birjon, de szeretnie is kell művészetét, hogy jó tanítványokat nevelhessen; a mit tanít, azt gondosan, türelemmel és jóakarattal, tüzetes magyarázatokkal kisérje, mert nem könnyü dolog naponta több tanítványt egyforma jó oktatásban részesíteni.

Ki a vívás nemes művészetét közönséges kézműiparrá nem akarja lealacsonyítani, az oly »vímester« tanitványaiban saját dicsőségének s jó hirnevének elemeit látja; sőt a saját művészete iránti érdekeltség kötelességévé teszi, hogy jó tanítványokat neveljen.

A tanítványok megelégedésében, az elért jó eredményekben találja a jó vímester legmagasztosabb czélját.

I. FEJEZET.

I. Előfogalmak. II. Előgyakorlatok.

I. Előfogalmak.

A bajvívás azon tudomány, mely a kardkezelésben való elméleti és gyakorlati kiképzésre oktat, s arra képesíti az egyént, hogy ellenfelének támadásait ügyesen elhárítsa magától egyrészt, — másrészt pedig, hogy saját védelmében a támadást ép oly ügyességgel viszonozza.

A bajvívás nemei:

1. a kard-vívás,
2. a vítőr-vívás,
3. a lovassági kard-vívás.

Az előbbi két fegyvernem kezelésének egymáshozi viszonya a tanmódszer tekintetéből — reánk nézve csakis annyiban bírhat érdekkel, mennyiben a vívás rendszerére a vágás és szúrás mechanismusából (műgyakorlat kezeléséből) a két rendbeli vívás nemeinek alapkülönbözetei levonhatók. Hogy a két fegyvernem közül, okszerü és bajvívási szempontból való tanulásra; melyik volna ajánlatosabb, annak meghatározásába nem bocsátkozhatunk, ez a vívni tanulók egyéni tetszésétől és akaratnyilvánításától függ.

Kard és vítőr, valamint az egyenes kard egyként jogosult és alkalmas fegyvernemei a bajvívásnak, csakhogy egyik a másikat a bajvívásban soha sem pótolhatja; azonfelül minden — bármely fegyvernem jogosult hordozójánál elengedhetlen követelmény az, hogy viseljen bármilyen kardot, annak a vívásbani kezelését alaposan értse.

*A lovassági, vagyis lóháton való vívást** illetőleg fődolog az, hogy a vívó egyszersmind jó lovas is legyen, miből önként folyik, hogy lóháton vívónál a

* Lásd Sebetič „Lovassági vívás kézi-könyvét".

fegyver (kard) kezelés oly feltételekhez van szabva, a melyek a gyalog vívónál egyátalán nem jöhetnek tekintetbe.

Tűzről pattant ruganyos erély és bátorság s előre látó óvatosság: a lóhátróli vívásnak föltétlen kellékei; csakhogy a bátorságnak soha sem szabad tulságos vakmerőséggé fajulni és az óvatosságot — bár mennyire legyen is ajánlható — elárulni soha sem szabad.

Erő- és ügyességnek egyesülnie kell a lóhátoni vívásnál; mert csak az válhatik veszélyes lovas vívóvá, ki személyére nézve, nemét az önbizalomnak, s a lovábani föltétlen biztosságot viszi magával a küzdelembe vagy a csatába.

Hogyha helyén van a lovas szive, akkor lova ritkán hagyja őt cserben, és ha teljesen bízik lovában: bizonnyal minden veszélyen kívül fog állani; míg ellenben a nem biztos lovat nyomon követi a bonyodalom és erőelpazarlás, minek előbb-utóbb a legyőzetés s leveretés a vége.

Minden lovasnak meg kell tanulnia úgy vezetni lovát, hogy fegyvereit jó eredménynyel használhassa, s át kell hatva lennie azon meggyőződéstől, hogy mily nagy előnynyel bír a jól begyakorlott ló a csatában.

A vívóeszközök ismertetése.

A) A kard. (Spadon.) (L. 1. ábra.)

Bármely fegyvernek s így a kardnak is czélszerű használatához szükséges, hogy annak alkatrészeit tökéletesen ismerjük.

A m. kir. gyalog és lovas honv. csapatok tiszti kardjai vígyakorlásra alkalmatlanok, mivel kezdő vívók ezekkel könnyen veszélyes, sőt halált hozó sebeket ejthetnek egymáson; miért is a vívás tanításához úgy a meggazdálkodás czélszerűsége, mint gyakorlati kezelési szempontból is, — a vívókardok használata legajánlatósabb. Baj ugyan, hogy a vígyakorlatoknál pótkardokra kell szorulnunk, de ez magában véve nem annyira lényeges dolog, csak arra ügyeljen különösen a mester, hogy oly vímódoknak megszokására ne csábittassanak tanítványai, melyek a vívókardokkali vívásnál megengedhetők ugyan, — de a mely vímódok a rendes kardokkal

való vívásnál nem alkalmazhatók és nem tűrhetők — mivel helytelenek és nem czélhoz vezetők.

A *kard* mint fegyver ismeretéül megjegyezzük még, hogy az áll:

a *pengéből*, mely a kardnak mint fegyvernek tulajdonképeni fő — szúrás- és vágásra egyedül alkalmas — alkatrésze; továbbá

a *markolatból*, mely a fogás- és forgatásra, a vívó kezét védő vaskosárral ellátott része a kardnak. Kisértsük meg ezen alkatrészek közelebbi ismertetését; ugyanis:

a) A penge.

A vágásra alkalmazandó pengének, mint vívófegyvernek, ékalakúnak kell lenni, mert ez legalkalmasabb a sebzésre és a testbe való behatolásra, vagyis szúrásra; alkatrészei pedig: *az él, a fok és a két lap.*

A sebzés és szúrás könnyebb megejtése tekintetéből legjobb a hajlott, vagyis görbe kard, mely a súlypont törvényeinél fogva egy bizonyos helyen kisebb sebet ejt ugyan. de hajlított (görbe) alkatánál fogva az oldal- és rézsutvágásokra is sokkal alkalmasabb az egyenes kardnál, s még azon előnynyel is bír, hogy bármely irányú egyenes vagy oldalvágások elhárítására görbeségénél fogva sokkal czélszerűbb, mert jobbra-balra könnyebben forgatható, s ez által oly ellentállás, mely a vágás erejét ki nem bírná, megkönnyiti és szándékolt vágásnak beljebb, vagyis a testbe való hatolását megakadályozza; míglen az egyenes kardnál ily esetben a csapás kikerülése sokkal nehezebb vagy épen kivihetetlen, a pengének beljebb a testbe való hatolása pedig többnyire lehetetlen.

Hogy a vívókard szúrásra is minél atkalmasabbá váljék s hogy a testbe minél könnyebben hatolhasson, szükséges, hogy a hegyének a foka is élesre köszörültessék, és ez neveztetik *hát-élnek.*

Hogy a kard minél könnyebbé váljék, szükséges, hogy a penge mindkét oldalán, a markolatíól fel majdnem a hegyéig, rajt szemlélhető *homorú-vágánynyal* vagy *metszettel* legyen ellátva.

A kard *pengéje* hosszúságának 86—90 cm. kell kitennie, mivel ennél hosszabb pengék gyors forgatásra alkalmatlanok, a rövidebbek pedig az önvéde-

lemre és a támadásnak elhárítására nem elégségesek, a mennyíben a vívót közelebb engedik jutni ellenfeléhez.

A penge hosszának a markolattól a hegyéig három része van: *az erősebb, a közép és gyöngébb rész,* mely végső vagyis gyöngébb rész a homorú vágány végétől a kard hegyéig *rugónak* neveztetik.

b) A markolat.

A kard markolatának alkatrészei a következők, u. m.:

a) a nyél, mely a kard pengéjének a markolatba nyúló, s a kard megfogására szolgáló vége vagy csapja, továbbá

b) a kosár, vagyis a vívó keze fejének és ujjainak megóvására alkalmazott homorú vaslemez.

A nyél — magában véve — a következő részekből áll, u. m.:

c) a markolatfa, mely a penge vasnyelének vagy csapjának birtokát képezi s körülbelöl 14 cmnyi hosszú bőrrel borított s vastag fonállal körülsodrott fadarabból áll.

A vívókardra nézve általán megjegyeztetik, hogy a nagyon súlyos kard vívásra alkalmatlan, mert fárasztó a súlyánál fogva, s hogy a vágások gyors kivitetét és felfogását csaknem lehetetlenné teszi s főleg pedig az erős vágásnál, ha véletlenül akadályra nem talál és túlvág a szükségesen, a mennyiben a meggyengült kar azt hirtelen védelmi állásba nem helyezheti vissza s fedezetlen helyzetbe hozza a vívót, s így az ellenfélnek rést enged a támadásra; míglen a nagyon könnyű kard szintén kevésbé alkalmas a vívásra, amennyiben ezzel súlyosabb csapást mérni vajmi nehéz, a súlyos kard csapásait pedíg felfogni — csaknem lehetetlen.

A vívókard hasznavehetőségének megbírálása.

A kard főalkatrészének, vagyis a penge használhatóságának elbírálásánál tekintettel kell lennünk főleg arra, hogy azon semminemű repedés, pattanás, vagy a meglevőknek edzés általi eltakarítása észlel-

hető ne legyen; sem égetési, sem rozsdamarási gödröcskék rajta ne találtassanak; annak ruganyosságát vagy törékenységét pedig az által, hogy a penge hegyét a padozatra illesztvén, azt 25 cmnyire jobbrabalra hajlítjuk, hirtelen fölemelés által pedig ruganyosságát gyakrabban megvizsgáljuk, s valamely kemény tárgyhoz való ütéssel annak szilárdsága-vagy törékenységéről is magunknak meggyőződést szerezzünk.

A hajlítási kisérlet után meggörbült, vagy a szilárd testhez való ütés által kicsorbult kardok, továbbá az olyanok, melyeken legkisebb repedés vagy törékenység látszik és általán vagy rövid, vagy nem eléggé széles és nem eléggé vastag s nem eléggé hajlékony kardok: vívásra czélszerűtlenek s alkalmatlanok.

A vívókardok megválasztásánál még ujkorukban főfigyelmet kell fordítani azoknak teljes csínnal való kiállítására és jóságára; úgy nemkülönben a markolat alakjára és szilárdságára, főleg pedig a kard súlypontjának biztos kiösmerésére és meghatározására; különös szorgossággal kipróbálandó legfőképen azon kard jósága, melyet víváshoz vagy komoly párbajnál akarunk használni. Mert nem elegendő a vitézség és a karddal való szabályszerű bánásmód, a bátorságnak egyik főtámasza a kipróbált jó fegyver, mely a veszély pillanatában össze nem törik s nem dönti még nagyobb veszélybe a vívót.*

---

* A legbecsesebbek mindenesetre a *damaskusi pengék*, melyeknek lapjai habosak és atlas-selyembe játszó fényük van.

A külső szerfelett különös minősége ezen pengéknek melyek bizonyos vas- és aczél-vegyülékből készülvék, abban áll, hogy lapjaik úgy mint a fok és a pengeél különbféle többé vagy kevésbbé szabályos és feltünő tetszetős jegyekkel vannak feldiszítve és hogy ezen jegyek vonalai — sorakozzanak azok bár rendesen egymásra következőleg vagy szakadozottan — egymást mindig keresztezik; belminőségükre nézve pedig hagyják következtetni, hogy az inkább öntött semmint kovácsolt vasnak látszik lenni.

A tiszta damask-pengék tartósságát és jóságát csak külső jelekből kell megitélni, mivel tetszetős diszességük annak fokozatát árulja el — a melyben a vas saját alkatrészeinek szilánkjai az aczéllal bizonyos részben előnyös módon összeolvasztatnak.

B) Vívó-szerek.

a) Jobb és bal víkeztyű. (L. 2. ábra.) A víkeztyűk a hüvelyk és az ujjak felső részein, lószőrrel vastagon kitömvék 16 cm hosszúak s vastag bőrből — néha vaskerettel ellátva — készítvék; a keztyű vaskeretének nem szabad a csukló szabad mozgását akadályoznia.

b) Az álcza (a fejvéd, l. 3., 4., 5. ábra) az egész arczot, a fejtető előrészétől a homlokot és az állkapczákat befedő erős drótszövetű, s az arcz elé domboruló, vastag, egymást keresztező vasvesszőkön nyugvó kosár, mely szélein köröskörül, valamint a fej felső és hátsó részén bőr vagy vastag vászonból készült s lószőrrel kitömött párnaféle fejboríték s egy hasonlóan lószőrrel kitömött lefüggő szárnyakat körül övedző hasonló párnából áll. A főt borító párna hátul, a könnyebb felvétel és a főhöz való szorosabb

---

A damask-pengék specificus súlya nagyobb a mi pengéink sulyánál, szilárd tárgyhoz ütéssel tisztán csengő ezüst hangot adnak és ha erősen meghajlittatnak, vagy megerőltetnek, előbbi állásukat maguktól vissza nem nyerik. Az ily valódi eredetü pengék puhább tárgyakat a legnagyobb könynyűséggel átmetszik, sőt — csontot és vasat egyiránt ketté vágnak — a nélkül, hogy kár esnék bennök. De sőt nem ritkán észlelhető — hogy ha ezen pengék a legkeményebb tárgyakhoz sújtatnak is — az éle nem hogy kicsorbulna, hanem egyenes irányban lapul meg csupán, de mindig éles és alkalmas marad a vágásra.

A régibb damask-pengék nálunk oly becsesek és hiresek, hogy dicséretükhöz alig fér még valami, ha csak azon tudományos észleleteket és kisérleteket nem emlitjük azok utánzásával, melyekkel a damask-pengék előnyössége a mieink felett rég megállapitva lett.

Németországban *Sollingenben* van a leghiresebb pengék gyártelepe. A sollingeni pengék különös keménységük és ruganyosságuk által tünnek ki legfőképen.

Spanyolországban *Toledó* hazája a leghiresebb pengekovácsoknak, s arra is jeles iparczikkeket szolgáltat e nemben, más pengékhez hasonlitva, a mennyiben a toledói pengék oly hajlékonyak, hogy öv gyanánt lehet velök a derekat körül övedzeni.

Oroszországban a *tulai* gyár szolgáltatja a legjobb pengéket.

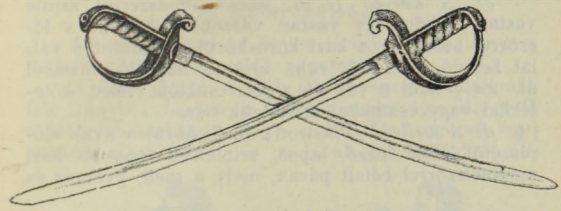

1. ábra.

2. ábra.

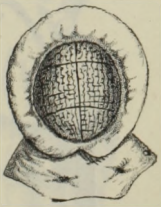

3. ábra.

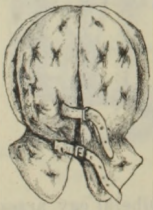

4. ábra.

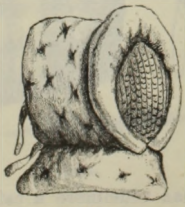

5. ábra.

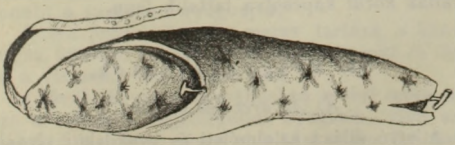

6. ábra.

illesztés czéljából fel van metszve úgy, hogy a nyakgerincztől a fejtetőig ketté válik, használatnál pedig bőr- vagy zsinórkötelékkel van ellátva.

c) A karvéd (l. 6. ábra) rendszerint szinte vastag bőrből vagy vastag vászonból készült s lószőrrel bélelt, s a kart köröskörül, valamint a vállat befedő, valamely ruha ujjához hasonló párnából ál, mely felül a váll és a kéz csuklója felett kötelékkel vagy csatokkal erősíttetik oda.

d) A mellvéd (Plastron) (l. 7. ábra) a nyak előrészétől lefelé függő, lapos, szinten a fennebb leírt módon szőrrel bélelt párna, mely a mell, gyomor és

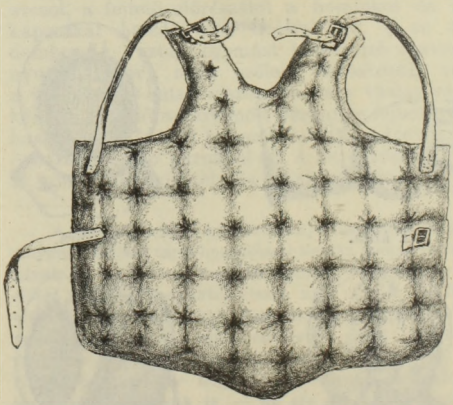

7. ábra.

has védelmére a csípőknél körülbelül egy arasznyival és a lábak közt elől kevés kihajlással terül lefelé, s a vállak körül kapcsolva tartatik fenn.

II. Elögyakorlatok.

A) Az arcz- és viállás.

A vívó állása az elméleti és gyakorlati vívásnak az alapja; azért legjobb állásnak azt nevezzük, mely testünket legkevésbé teszi ki az ellenfél szemléletének és vizsga tekintetének; ez pedig a legbiztosabban érhető el az alább körülírt és megmagyarázott arczélű viállásban.

a) Az arczállás.

Az arczállásnál az egyes testrészek és tagok a következőleg idomítandók ugyanis:

A lábak közül a jobb láb egyenesen az ellenfél felé irányul; míglen a bal láb sarka úgy illesztetik a jobb láb sarkához, hogy a két láb hegyének egymástóli elhajlásával — a lábak derékszögben áll-

8. ábra.

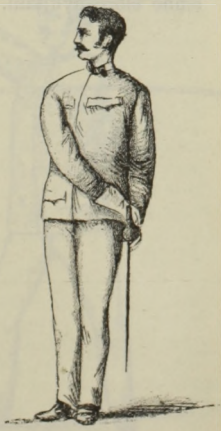

9. ábra.

janak; a test súlya pedig inkább a talpak előrészén, semmint a sarkokon nyugodjék.

A térd feszes, de nem merev tartása, a könnyű mozgás föltétlen kelléke, azért a görbén nőtt és fásult térd a vívásnak hátrányára van.

A derék. Egyenes arczállásban a test egész felső része a csípőkön függőlegesen nyugszik; vívó arczállásnál a test felső része oldalvást előre hajlítandó úgy, hogy a test felső részének képzelt függőleges vonala a fej hátsó részétől a nyak és derékon át — képzelt irányban s talpakra essék.

A has mérsékelten bevonandó.

A mell szadadon kidomborítandó.

A vállak egyenlő magasságban tartva hátra húzatnak, hogy a mellkas annál könnyebben kidomborulhasson.

A kasok természetes függő állást foglalnak el, a jobb kéztenyér befelé fordítandó; míglen a bal kéz markolatonalul tartja a kardot.

A fej szabadon fenn hordatván, a tekintet az ellenfél felé irányítandó a nélkül, hogy az állat szabad lenne előre nyujtani.

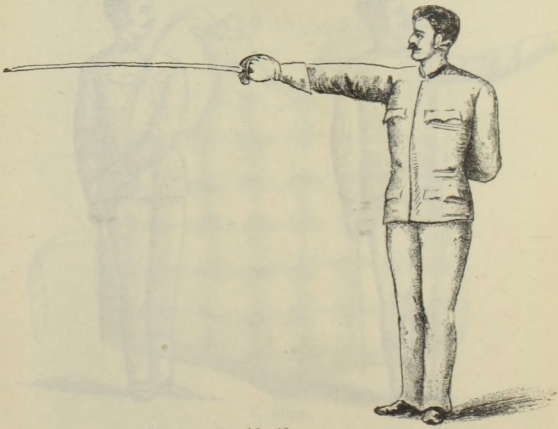

10. ábra.

b) A viállás.

Ezen vezényszóra: *Vívni!* a közönséges állás arcállássá változik, és pedig a vezényszó után a mester ezen ütemszavára:

Állás. Egy! (L. 8. ábra.) A jobb kéz a jobb váll magasságáig emeltetvén, mintegy az ellenfél üdvözletéül — a nyilt marok feléje nyujtatik a 2-ik ütemszóra:

Kettő! (L. 9. ábra.) A jobb kéz balra lenyúl, s a meztelen kard markolatját úgy fogja meg, hogy a hüvelykujj körül övedzi és körülfogja azt; a 4-ik ütemszóra:

Három! (L. 10. ábra.) A balkéz elereszti a kardot, a jobb pedig fölemeli egész az arcz színvonaláig, a kar mérsékelten meghajtva tartatik s a kard hegye kissé befelé az ellenfél mellének van irányozva. Az ököl ekkor a fej magaslatán áll s a kard kissé balfelé oldalvást hajtva fölfelé áll élével úgy, hogy az ököl

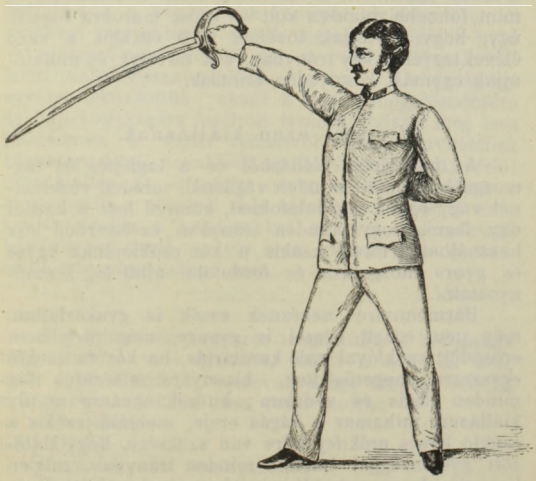

11. ábra.

csuklójában kifordítva a kéz feje fel — az arcz felé irányul. A balkar ez alatt meghajtva a bal csípő fölé és a kereszt-csontra olyformán tétetik hátra, hogy a könyök a csípőn kívül ne álljon; s ez állásban a kar könnyedén oda tapadva nyugton tartandó.

Az ökölnek magasra emelésére nézve a határvonalat szabatosan meghatározni és szabályt felállítani nem lehet, a mennyiben ez a vívók magasságától függ, s az itt fennebb előadott szabály csakis egyenlő magasságú egyénekre nyerhet alkalmazást; és végre ezen ütemszóra:

Négy! (L. 11. ábra.) A jobb lábbal rövid toppantás után egy lépés teendő előre, a mikor is a test felső

részének leereszkedésével mind a két térd meghajlik és pedig olyformán, hogy a jobb láb térdétől lefelé a lábszár függőlegesen áll, a bal láb pedig térdben annyira meghajlik, hogy a felülről a lábhegyéig képzelt vonalat a térd érintse, a derék ez alatt függőlegesen nyugszik a csípőkön, a bal váll hátra vonatik, s a fő egyenesen az ellenfélre néz. A markolat — mint fönnebb mondva volt — egész marokra fogatik úgy, hogy az ujjak tövében lévő csuklók a kard élével legyenek egy irányban, s a hüvelyk és mutatóujjak egymást könnyedén érintsék.

Előnyei ezen kiállásnak.

A most leírt víállásból és a taglejtés és tagmozgatás mellett, minden vágásnál, minden védelemnél vagy egyéb mozdulatoknál, könnyű lesz a kardot úgy fogni, hogy minden irányban czélszerűen lesz használható, mivel csakis a kéz csuklójának ügyes és gyors mozgatása és fordulatai által fog kormányoztatni.

Bármennyire nehéznek essék is gyakorlatlan, még nem edzett kézzel is gyenge, még meg nem erősödött csuklóval való kardtartás, ha kéz és csukló egyszerre megerősödtek, bizonyára sikerülni fog minden vágás és védelem; kitűnik ugyanis az ily kiállásnál mihamar a vágás ereje, melynek csakis a csukló kevés erőkifejtésére van szüksége, hogy kettőzött gyorsasággal hasson minden irányban, míglen hasonló, de az egész kar sujtó erejével intézett vágás annyiszor, a mennyiszer ismételt s időt rabló erőmegfeszítést igényel.

Kétséget nem szenved, hogy a gyakorlott és ügyes vívó semminemű bizonyos kiálláshoz nem köti magát, sőt ellenkezőleg nagy előny van abban, hogy a megszokott kiállás, mely a gyakorlott vívó előtt az illetőnek vívásmódját elárulja, ellepleztessék és elálczáztassék; úgy de nélkülözhetlenül szükséges, hogy az ellenfél támadásaira és azokra adandó visszvágásokra a már megszokott közönséges kiállásból feltételezett és betanult védekezések és hárításoknak kell eredménynyel alkalmaztatniok.

De mivel hogy különböző kiállások egyszersmind különféle támadási módozatokat igényelnek és bizonyos egyéni megszokott védekezési módot tételeznek fel:

annálfogva egyik kiállásból a másikba való gyors és váratlan támadásba átmennek, előnye nyilvánvaló és kézzelfogható.

A csuklónak lehető legnagyobb kiképzésére legalkalmasabb a balra fordított kardéllel és az ellenfélre irányzott kardhegygyel való kiállás; ámde nagy gyakorlatot is igényel e szokatlan s eleinte fárasztó kiállításban a vágásoknak könnyed kivitele és ennél csaknem nagyobbat — a már megejtett vágások után — egyszerű csuklófordítással a védett állásnak hirtelen való visszafoglalása; de ha e nehézségeket egyszer leküzdöttük: akkor a csukló megerősödésére és hajlékonyságára fordított fáradság bőven meg lesz jutalmazva a vágás rendkívüli gyors kivitelének képessége által. Azonkívűl az előadott előnyökön felül ezen kiállás az ellenfélre nézve mindig veszélyes s megnehezíti a részéről való támadást; továbbá ezen kiállás csakis a belidomokat hagyván fedezetlenül, lehetségessé teszi az oly igen gyakori kéz- és karsérülések megakadályozását.

Ha a tanítvány egyszer megtanulta a kiállásnak négy ütemre való kivitelét, akkor a 3-ik és 4-ik, mint együvé tartozó, összevonva egy ütemre vétetik, s végezetre a kiállás ezen vezényszóra:

Vívni-állás!

elfoglaltatik.

Továbbá ezen vezényszóra:

Pihenj!

a kard hegye a víállásból a jobb láb hegyéhez illesztetik, megmaradván a lábak egymáshozi távolságukban, míg a térdek megfeszítve maradhatnak, a test felső része a derék pedig szabadon mozoghat.

A *Vigyázz!*

szó mindig csupán figyelemre való felhívás;

Az *Állás!*

már vezényszó a víállás elfoglalására.

E vezényszóra:

Kardot balra!

legyen az a víállás vagy a pihenj után, mindenkor az a víállás foglaltatik el s a kard a balkézbe helyeztetik át.

A tan-leczke végeztével ezen vezényszóra:

Oszolj — Egy!
következik a kettős toppantás s a jobb lábnak a balhoz való visszahúzása után az arczállásba visszahelyezkedés és a kardnak a kar kinyujtásával való jobbra kinyujtása.
Kettő!
a kard közel a testhez balkézbe helyeztetik át; és a
Három!
vezényszóra, mint előbb az állás elfoglalásánál, következik a köszöntés vagy üdvözlés az ellenfél felé kinyujtott kar és nyilt marokkal, és a kar függőleges leeresztése.

Záradékul pedig e három ütemszó mintegy összefoglalva, a tanóra befejeztének s a tanítványok eloszlatása jeléűl ezen vezényszó:
Oszolj!
foganatosíttatik.

A vívás, bár mind a két kézzel lenne gyakorlandó, a terjedelmesség kikerülése végett, itt mi csakis a jobb kézzel való vívszabályokat adjuk elő, a mennyiben a balkézre viszonylagosan ugyanazon elméleti szabályok irányadók.

B) A vívásnál előforduló kifejezések.

a) A kardérintkezés. (Engagement.)

(L. 12. ábra.)

Igy neveztetik a két víkardnak keresztezés által bizonyos ponton való találkozása vagyis összetevése, s ez kétféle lehet, először: *külső* — mikor az ellenfél pengéje a jobb oldalon érintetik, másodszor: *belső*, mikor ugyanaz a bal oldalon érintetik, vagyis tétetik keresztbe, mindkét esetben a kardoknak a hatályosabb erővel s nyomintékkali keresztezés *erősbített* érintkezésnek neveztetik.

A mi kiállásunknál rendszeres elemi kardérintésnek tartjuk azt, mikor a két kard fokával keresztezi egymást, tehát *a külső kardérintkezést.*

Általában az ellenfél kardjának érintése megbecsülhetlen érzést kelt a vívónál, mely némely pillanatokban az ellenfél pengéjének távozását a

szemnél is előbb tudatja velünk, s egyúttal jó eleve felösmerteti velünk azon kiállás alakításának módozatait, melyet elfoglalt.

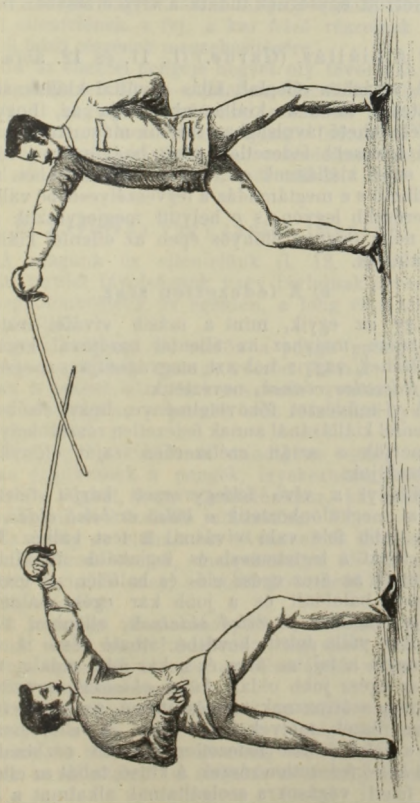

12. ábra.

Jó vívónál a penge mintegy meghosszabbított kéz gyanánt szolgál; a mit a kéz akar, azt a pengéjének véghez is kell vinnie; mint azt a jó lovasról

mondani szokás, hogy ló és lovas — mintha csak összenőttek volna — hasonlag áll az a jó vívónál: hogy ő és fegyvere egygyé vannak forrva, mely összeforrott egységnek tudata a vívó érzésében honol.

b) A kiállás. (Garde.) (L. 11. és 12. ábra.)

A víváshoz elfoglalt állás egyúttal kiállásnak is neveztetik. Minden kiállásnak czélja az, hogy az ellenfélt lehető távolságban tartsuk magunktól és neki minél kevesebb fedezetlen részt hagyjunk; továbbá, hogy saját kiállásunk ott, hol az legkönyebben megtámadható s e megtámadás a legveszélyesebbé válható, a legerősebb legyen; s e helyütt megjegyezzük még, hogy néha nagyon előnyös épen az ellenfél kiállását elfoglalnunk.

c) A fedezetlen rész.

Ugy az egyik, mínt a másik vívófél testének azon része, melyhez az ellenfél kardjával könnyen hozzáférhet, vagyis hol azt megvághatja s megsebezheti, *fedezetlen résznek,* neveztetik.

A ví-művészet főkövetelménye, hogy elsőben is az ellenfél kiállásánál annak fedezetlen részeit helyesen felösmerjük s aztán czélszerűen saját előnyünkre felhasználjuk.

Mihelyt a vívó felfegyverzett karját felemeli, azonnal megkülönböztetik *a külső és belső oldal.*

A jobb felé való vívásnál a test balkéz felőli része, tehát a legtetemesb és leginkább áttekinthető rész, mely az arcz egész elő- és balfelét, — továbbá az egész baloldalt és a jobb kar egész baloldalát foglalja magában — *belső oldalnak;* ellenben a felemelt kar válla feletti kevésbé látható része a testnek vagyis a fej, az arcz és a kar jobb oldala, valamint az egész jobb oldal: *külső oldalnak* neveztetik; a honnan származnak természetesen az úgynevezett fedetlen részek, melyek ismét *külső és belső,* továbbá pedig a *felső és alsó* fedezetlen részekre oszlanak.

A külső fedezetlen részek. A külső, tehát az ellenfél karja feletti vágásokra szolgáltatnak alkalmat a *belső* fedezetlen részek.

Alsó fedezetlen részt nyerünk az által, ha az ellenfél az öklét és pengéje hegyét igen magasra tartja, s ez által alkalmat nyujt a test alsó részének,

tehát az oldalak, a has és a kar alsó részeinek alsó vágások általi megsértésére.

Felső fedezetlen részt nyerhetünk az által, ha az ellenfél karját nagyon alant tartja s ezáltal alkalmat nyujt ellenfelének a fej, a kar felső részeinek vagy a mell felső részének megsebesitésére.

Ha az ellenfél pengéje hegyét oly távol irányozza tőlünk, hogy ez által — minden ellenállás nélkül — fedetlenül hagyott testrészeire szabadon intézhetjük a vágásokat, akkor *önkéntesen* hagy fedezetlen részt, s ez a gyakorlott vívónál igen veszedelmes cselfogás, mivel az soha sem történik czél nélkül!

d) Távolság vagy távlat. (Mensur.)

A magunk és ellenfelünk (l. 12. ábra) állása közötti terület távolságnak vagy távlatnak neveztetik, és megkülönböztetik az egészen, a félig és a teljesen zárt távolság.

Egész távolság az, midőn a penge gyöngéje az ellenfél pengéjének gyönge részén fekszik; féltávolságban a pengék közepén keresztezik egymást, míglen a zárt távolságban a pengék erős részeikkel nyugosznak egymáson.

Minthogy a kiállásnál mindig az egész távolságban érintkeznek a pengék, igyekeznünk kell tért foglalni a végből, hogy ellenfelünkhöz, kit megvágni akarunk, minél közelebb juthassunk.

Ez pedig az előhaladás (Avance) és kitörés által történik. Azon esetek, melyekben a fél és a zárt távolság tartandó meg, az alább következő leczkékben lesznek előadva.

A lovagias illemszabályokkal, melyek minden vívásnál kell hogy uralkodók legyenek, azonban sohasem egyeztethető meg az ellenfélnek vakmerő és rohamos megtámadása.

Az elhirtelenkedett átmenet, a teljes vagy egész távolságból a fél vagy a zárt távolságba, mindig kerülendő, s ha még a távolság túllépésére ragadtattunk, arról számot is tudjunk adni magunknak.

C) Testmozgások.

Hogy az erős s egyszermind hajlékony kéz- és csuklókiképzés egyik főkövetelménye a vívás tani-

tásának, az kétségtelen; de nem kevésbé fontos magának a test hajlékonyságának kiképzése is, mely a vívásnál jelentékeny előnyöket nyujt s a támadásokat határozókká és félelmetessé teszi. Azért is a test hajlékonyságának kiképzése lényegesnek veendő, s a következő egyszerű, de teljesen elégséges testmozdulatok gyakoroltassanak egész a tökéletességig, s ezek hozassanak gyakran alkalmazásba a következendő tanórákban, hogy igy a kéz és test egyenlően lépést tartva a haladásban, hajlékony erőkifejléshez jussanak.

Ezen testmozdulatok a következők:

a) Dobbantás. (Appell.)

Vezényszó: *Dobbantás!*

Ez áll a jobb lábbal a padlón tett hallható kopogásból, mely a viállás elfoglalásánál, vagy valamely testmozdulat beszüntetésénél, valamint az összeütközésnél azért tétetik, hogy a vívók kölcsönösen víkészen állanak.

A kettős dobbantás kétszeri lábkopogásból áll.

Vezényszó: *Kettős dobbantás!*

A távolság változtatható a szerint, a mint az ellenfélhez vagy közeledünk, vagy attól távozunk.

b) Előhaladás. (Avance.)

Ütemszó: *Egy!*

A jobb láb egy talpalatnyival előre tétetik, a bal láb pedig egyidejüleg minden a padlón való csusztatás nélkül, szintén egy talpalatnyival utána tétetik. Az „*Egy*“ ütemszóra mindig csupán egy előhaladó lépés tétetik; azon vezényszóra ellenben:

Előhaladás!

az előre lépések mindaddig folytattatnak, míglen az:

Állj!

vezényszó be nem következik; a midőn a testmozgás dobbantással beszüntettetik.

Az előrehaladás mindig kissé guggoló testmozdulat alakjában és lehetőleg minden zaj nélkül történik; minél könnyebben és minél kevésbé hallhatólag következik az be, annál meglepőbb a testmozdulat s annál biztosabb az eredménye.

c) Hátrálás.

Az ütemszóra: *Egy!*
a bal láb egy talpalatnyival visszavonatik, míg a jobb ugyanoly hosszúságnyival utána tétetik, minden lépés pedig dobbantás kiséretében történik és mint fennebb az »Egy« ütemszóra mindig csak egyszer, ellenben a vezényszóra:

Hátrálj!
mindaddig tart a visszafelé lépés, míglen az:

Állj!
vezényszóra a testmozgás végleg beállíttatik.

Az ellenfélnek megközelítése történhetik még:

d) A kitörés

által.

A kitörésnél kétszeresen fokozódjék támadásunk ereje; a vezényszóra:

Kitörés!
a jobb láb egy lábnyira könnyűden előre tétetik és a bal — a nélkül, hogy azt felemelnők — teljesen kinyujtatik. A test felső része kissé előtérbe nyomul, a jobb csípő pedig behúzatik, míglen a bal váll hátra feszíttetik. A test egyensúlya tökéletesen fentartandó, mialatt a kitörésnek túlnyujtott vagyis nagyon hosszú kilépésben nem szabad történnie, nehogy a test súlya kizárólag az előtérben lévő lábon nyugodjék, miáltal az állásba való gyors visszavonulás igen megnehezíttetik.

A vezényszóra:

Állás!
a test felső része, a lábak a víállásba hozatnak s azért a jobb láb visszahelyezendő.

Csakis a hosszas és szorgalmas gyakorlat hozhatja meg a szabályszerű kitörés képességét; miért is kezdő vívó sokat és gyakran foglalkozzék ezen testmozdulat betanulásával, fáradságot vevén magának a lehető leggyorsabb kitörések és ugyanoly hirtelen, az előbbeni állásba való visszahelyezkedések ismételt begyakorlására és betanulására.

e) Kitörés hátrafelé.

Ütemszó: *Egy!*
a bal láb tökéletesen kinyujtva lép hátra, a kitörés helyzetbe.

A vezényszóra: *Állás!*
pedig a jobb láb dobbantás után a víállásba visszavétetik.

f) Visszalépés.

Az ütemszóra: *Egy!*
a visszalépés az ellenfél támadásának kikerüléséül szolgál, anélkül, hogy a bal láb megmozdulna helyéről, vagyis anélkül, hogy a távolság változást szenvedne. Ekkor a jobb láb úgy húzatik vissza a bal láb mögé jobbra, hogy a láb hegye kissé a balfelé fordíttatván, a talp előrészére támaszkodik és a térd mérsékelten meghajlik; ekkor a test alfele kissé behúzatik hátrafelé, és a mell jobbfelőli része előre tartatik.

A vezényszóra: *Állás!*
a jobb láb-dobbantás után a víállásba előre helyeztetik.

g) Ugrás hátrafelé.

Ütemszó: *Egy!*

Ezen testmozdulat arra szolgál, hogy az ellenfél elől a fél vagy egészen zárt távolságból hirtelen az egész, illetőleg a féltávolságba vonuljunk s ez megtörténik mind a két lábnak vissza-hátra felé rántása által anélkül, hogy a csizmasarkok felemelése által az előkészíttetnék; az ugrást követi a dobbantás.

h) Előrehajlás.

Ütemszó: *Egy!*

A bal láb térdben teljesen kinyujtatik s a test felső része annyira előrehajlíttatik, hogy a térd a láb hegyével egy irányba jő, a fej pedig a kar felső részének közelébe hozatik, míglen a test nehézsége a test felső részében tömörül. Az előrehajlás czélja leginkább az, hogy az egész távolságban álló ellenfél támadásra csábíttassék, vagy hogyha a már véghez vitt támadás után, soká marad a kitörési állásban, a visszavágásokat ezen testmozdulattal összeköttessük; általában az előre hajlással a cselfogások kapcsoltatnak össze.

A vezényszóra:

Állás!
dobbantással a víállás foglaltatik el.

i) Hátrahajlás.

Ütemszó: *Egy!*

A bal láb térdben kissé jobban meghajolva, a jobb kinyujtva van, a test felső része pedig mérsékelten hátra dől.

A vezényszó:

Állás!

dobbantással elfoglaltatik a víállás.

A hátrahajlás előnyösen alkalmazható a vágás kikerülésére anélkül, hogy azt felfogni kellene; vagy hogy az ellenfél túlhajtott vágást tegyen ellentállás nélkül a levegőben.

Az eddig fölemlített testmozdulatok nem hozzák ki testünket az ellenfél egyenes irányú vonalából, a mi különben gyakran szükséges, hogy vagy a felénk irányzott vágást kikerüljük, vagy hogy az ellenfélt oldalt támadólag megközelíthessük.

Azon testmozdulat, mely lehetővé teszi ellenfelünknek oldalról megtámadhatását:

j) Kanyarulatnak (Volte) neveztetik.

Vezényszó: *Kanyarulat jobbra!*

Ütemszó: *Egy!*

A jobb láb kissé jobbra, oldalvást előre tétetik s egyidejűleg a saját egyenes (vágási) vonalától az egész test a saját küloldalára, jobbra kikanyarodik, míg a bal láb a kitörés állásába visszahelyeztetik s a

Vezényszóra:

Állás!

a bal láb az eredeti állásba, tehát balra visszahelyeztetik, a jobb láb pedig dobbantással előre tétetik.

Kanyarulat balra!

Ütemszó: *Egy!*

A jobb láb kissé balra rézsut tétetik előre, s egyidejűleg a test kikanyarodik az egyenes vívonalból — az ellenfél küloldala felé, mire a bal láb is a kitörés állásába, balra helyeztetik.

Vezényszó:

Állás!
a bal láb az eredeti állásba, tehát jobbra vissza, a jobb pedig a víállásba dobbantással előre helyeztetik.

Hosszas testmozdulatokban való önképzés és folytonos gyakorlatok által a kezdővívónak igyekeznie kell, a lábak biztonságát megszerezni; mert a tapasztalat nagyon is bebizonyította, hogy a víművészet leglényegesebb titka, a test egyensúlyának biztos megtartásában áll.

Miért is az előbb magyarázott testmozdulatok addig gyakorlandók, míg a vívó annak biztos tudatára nem jő s át nem érzi azt, hogy testének és fegyverének teljes hatalmában van.

D) A vágások.

A *vágás* azon mozdulata a testnek, melylyel a fegyvert úgy irányozzuk az ellenfélre, hogy a penge élével vagy fokával — megsebesítjük.

A megsebzés mintegy czélját, tárgyát képező testrészek: kizárólag a *fej,* a *mell,* a *jobb oldal,* a ***váll*** **és a** ***kar.***

A vágás kinyujtott karral és nem úgy történik, mint az ütésnél, hanem úgy, hogy a kézcsuklónak csavarodásával a penge kikanyarodva essék a vágási vonalba.

Az ökölnek a csuklóban való fordulása, a kar emelése vagy lefelé eresztése, a rövid, de erőteljes s a fedezetlen testrészre irányított vágás a kitörés mozdulatával egy és ugyanazon pillanat műve legyen; s a vágásnak, hogyha hatásos akar lenni, nem ütésszerűnek, vagy a fejszevágáshoz hasonlónak, hanem a pengének, magunkhoz való rántása által, mintegy húzottnak kell lennie.

A vágások rendszerint a kard élével és pedig a penge gyenge részével, a kardfokának élével azonban legtöbbnyire csupán akkor történnek, ha a kézcsukló — az ököl — a fokával való gyors és kényelmes vágás intézéséhez megfelelő alkalmas helyzetbe jut.

A kardnak az előbbeni állásba való helyezése — minden vágási állásokból — nem a kard felemelése által, hanem annak a kéz- és csuklóval csavarodó visszavonása által történik; a kard hegye

ugyanis lefelé fordíttatik, míglen az ökül-csuklóban egyidejű csavarintás által a kiállás helyzetébe emelkedik, a mely módon minden vágás után s az ellenfélnek mindannyiszor való veszélyeztetése mellett, a leggyorsabb védelmi állásba való helyezkedés válik lehetségessé.

Mihelyt a vágás az ellenfél testét érinti — ezt ezen szóval *„talált“* szokás jelezni.

a) A vágások megnevezése. (L. 13. ábra.)

Első (prime)
Másod (seconde)
Harmad (terce)
Negyed (quarte)
Kör (cercle)
Mell- és
Oldal-
} *vágás.**

Ezen vágások felosztatnak:

Belső: első-, kör-, negyed- és mellvágásra és

Külső: másod-, harmad- és oldalvágásra;

s ezek ismét:

---

* Alapját vagyis végczélját a kardvívás művészetének, az ujabbi időben *Salvatore Fabris* olasz szerzőnek művében: *„Scienza e pratica d'arme di Salvatore Fabris, capo dell' ordine dei sette cuori;“* megjelent 1606-ban.

Salvatore Fabris, mint egy dán lovag-rend ezredese, *IV-ik Keresztély dán király* vívómestere volt, kinek kivánságára szerkeszté és adta ki könyvét a vívás művészetéről. Ezen könyvben, az egész testre irányuló vágások tanittatnak s a következő elnevezésekkel birnak:

Belső vágások:

Mandiritto fendente (függélyes, a fej ellen irányult);
Mandiritto squalembrato (rézsút, a bal vállnak irányzott);
Mandiritto tondo (vízszintesen, a mellnek irányzott) és
Falso diritto (rézsút, a testnek alúlról felfelé irányzott) vágások.

Külső vágások:

Riverso fendente (függélyes fejvágás);
Riverso squalembrato (rézsút, a jobb váll felé);
Riversi tondo (vízszintesen oldalba vágás);
Falso manco (rézsút, a test felé, alulról felfelé) és
Montante sotto mano (alulról felfelé).

Lefelé menő: első-, negyed- és harmad-, s végre
Emelkedő: másod- és körvágásokra oszlanak.
Azonfelül felosztatnak még a vágások:
Felső és alsó függélyes: első vágásra, — továbbá
Harántos: negyed-, harmad-, kör- és másodvágásra s végül
Vízszintes: mell- és oldalvágásra.

Sok vívóiskolában különféleképen nevezik a vágásokat, a mint ugyanis azok a kezet, a kart, vagy a testet találják. Így például: a kéz és kar felé irányuló vágások negyed-, harmad- és másodvágásoknak neveztetnek. Az első (prime) vágás »fejvágásnak«,

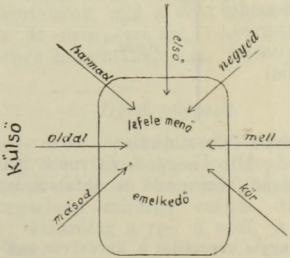

13. ábra.

a vízszintes s testre irányzott másodvágás — oldalvágásnak; a harmadvágás pedig — a mint épen véghez vitetik — váll- vagy jobb arczvágásnak; a negyedvágás mikor hogy bal arcz- vagy mellvágás elnevezéssel bír.

Ebből az a tanulság, hogy a legtöbb vívó-iskolában a vióktatás a lehetőségig complicált és nem egyébért, minthogy az hosszúra nyujtassék.

Minden vágás úgy a kar, mint a test felé irányoztatik, névszerint a visszvágás (Riposte), vagy megelőző (Tempo) vágásnál, a kar előbb sérthető meg, mint a test, miért is az itt felállított vímódszernél mindegy, ha például a negyedvágás a kart vagy a testet éri-e, az mindig csak negyedvágásnak neveztetik.

b) A vágások kivitele.

Első vágás. (Lásd 14. ábra.)

Ütemszó: *Egy!*
a kard függélyes köralakban, a kardhegy leeresztésével, a belső oldal felé fordíttatik s ezen ívalakú helyzetben marad a kard éle. A vezényszóra:

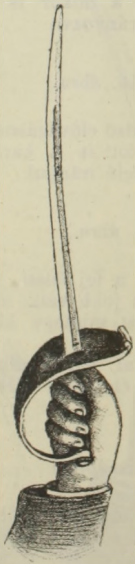

14. ábra.

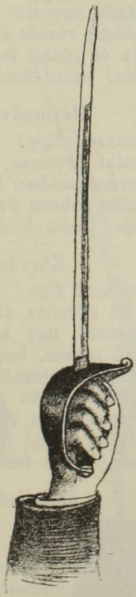

15. ábra.

Állás!
az ökölnek a csuklóban csavarszerű fordításával kéz és kard a rendes állásba helyezkedik.

Külső első vágás. (L. 14. ábra.)

Ütemszó: *Egy!*
a kard hegyének emelése nélkül, az ököl lefordíttatik úgy, hogy a kéz feje alul essék, ekkor a kard hirtelen

csuklócsavarintással alulról föl a jobb oldalhoz taszíttatik ugy, hogy a mozdulattal az ököl és a kard a belső első-vágás helyzetébe jő.

Állás! (mint fentebb az elővágás után.)

Negyedvágás. (L. 15. ábra.)

Ütemszó: *Egy!*

ezen vágás egyezik a belső elővágással, csakhogy kissé jobban rézsút kell vágni, a mikor is a kard éle balra és oldalt lefelé van irányozva

Állás! (mint fentebb.)

Harmadvágás. (L. 16. ábra.)

Ütemszó: *Egy!*

a mozdulat ugyanaz, mint a külső elővágásnál, csakhogy harántosabban kivíve, holott is a kard éle a vágás után jobbra és oldalt lefelé irányul.

Állás! (mint fentebb.)

Körvágás. (L. 17. ábra.)

Ütemszó: *Egy!*

a kard az egyenes állásból fel a fej felett, az ököl kifordításával, úgy kanyarul a jobb váll, vagyis a test külső részén. hogy a vágást mintegy kifordított kézzel alulról intézzük.

A vágás után a marokkal felfelé álló kéz a homlok irányában van, a kard éle pedig rézsút balra és oldalvást felfelé irányul.

Állás! (mint fentebb.)

Másodvágás. (L. 18. ábra.)

Ütemszó: *Egy!*

a kard felemeltetik, anélkül, hogy az ököl eredeti állás-helyzetéből kimozdíttatnék s balra úgy kanyaríttatik a test mellett, hogy alulról felfelé irányítva a kard éle jobb felé és oldalt fölfelé álljon.

Állás! (mint föntebb.)

Mellvágás.

Ütemszó: *Egy!*

kivitele olyan, mint a negyedvágásé, csakhogy itt a vágás vízszintes irányban tétetik s az ököl épen a váll magasságának irányában van, és a kard éle oldalt balra áll.

Állás! (mint fentebb)

Oldalvágás.

Ütemszó: *Egy!*
ezen vágás hasonlít a harmadvágáshoz, csakhogy amaz vízszintes irányban történik, emez pedig rézsút; az ököl a váll magaslatának irányában van, a kard éle pedig jobbfelé oldalvást áll.

Állás! (mint fentebb.)

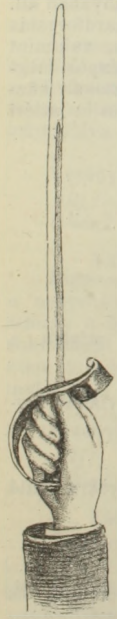

16. ábra.

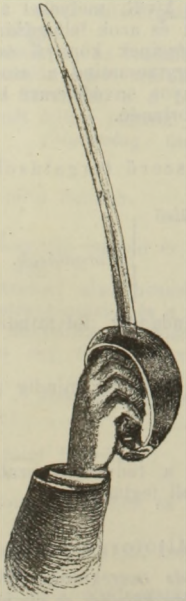

17. ábra.

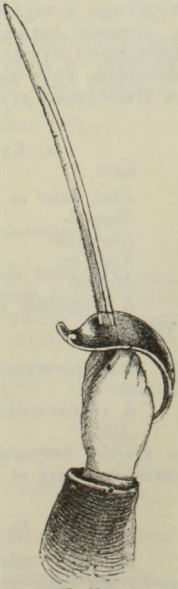

18. ábra.

Mennyiben a kard élének az itt előadott minden vágásnál határozott iránya van; a kard élének irányától pedig függ mindig az ököl állása, annálfogva itt a kardél irányáról van csupán szó, s innen következik, hogy az ököl állása maga magát magyarázza meg, föltéve, hogy a kard helyesen tartatik.

E) Kardforgatások (Moulinets).

A kézcsukló mozgékonyságának és hajlékonyságának elérésére leghathatósabb eszköz, valamint a vívásbani szívós kitartásnak és biztosságnak megszerzési módjai — a *kardforgatás.*

Ez áll a folytonosan ismétlődő vágások gyakorlatában, melyek nyugodtan kinyujtott karral tétetnek, úgy a kéz feje fent, a fej magasságának irányában áll.

Azon előnyökön kívül, melyeket a kardforgatás képessége a vágások és azok felfogásának, valamint a vágások összekötéseinek könnyű és alapos megtanulásáról nyujt, egyszersmind a csoportosult küzdelemben való előnyös önvédelemre képesít; miért is kiválóképen gyakorlandó.

a) Egyszerű forgatások.

Ezek:

Első, belső és külső
Negyed-
Harmad-
Kör- és *forgatások.*
Másod-

A forgatás mindaddig folytattatik, míglen a vezényszó:

Állj!

be nem következik, a mikor mindig a víállás foglalandó el.

A vezényszóra:

Állás!

a kiállás helyzetét a tudvalevő szabályokra való tekintettel ujra el kell foglalni.

b) Váltóforgatások.

Ezek *két suhintás* összeköttetéséből erednek és pedig *egy belső- és egy külsőből és viszont megfordítva* s a csuklónak számtalan és különböző mozdulatai és szükségszerű forgatása miatt igen előnyösek; felosztathatók pedig:

Felső-váltóforgatás (első ki- és befelé való forgatás; vagy összekötött negyed- és harmadsuhintás);

Alsó-váltóforgatás (másod- és körsuhintással);

Rézsút-váltóforgatás (negyed- és másod-, vagy kör- és harmadsuhintással).

Felső-váltóforgatás.

Ütemszó: *Egy!*
kezdetét veszi a belső első vagy negyedsuhintással s átmegy a külső vagyis karmad suhintásba.

. . . . . *folytatólag:* ütemszó: *Egy!*
azután vezényszó:

Állj! / *Állás!* } mint fentebb.

Alsó-váltóforgatás.

Ütemszó: *Egy!*
a felfelé tett suhintás, az ívalakban mozgó ököl által a test külső oldalán lefelé szállíttatik, s a csuklónak feszítése által felvétetik, s a belső oldal közelében lekonyulva ismét felfelé vágatik.

. . . . . *folytatólag:* ütemszó: *Egy!*
Vezényszó:

Állj! / *Állás!* } mint fentebb.

Váltóforgatás negyed és másodban.

Ütemszó: *Egy!*
a negyedsuhintásból alsó hosszúkás körsuhintással, átmegy a másodsuhintásba és a penge hasonló felső suhintással a negyedirányba visszavitetik úgy, hogy ezen mozdulat egy rézsút fekvő nyolczas alakját mutatja.

. . . . . *folytatólag:* ütemszó: *Egy!*
Vezényszó:

Állj! / *Állás!* } mint fentebb.

Váltóforgatás körben és harmadban.

Ütemszó: *Egy!*
kör- vagy ívsuhintással veszi kezdetét s épen ellentéte az előbbinek.

A felső- és alsó-váltóforgatás összeköttetése történik ezen vezényszóra:

Felső- és alsó-váltóforgatás folytatólag.

Ütemszó: *Egy!*
(negyed-, harmad-, kör-, másod-)

Eleinte minden váltóforgatási suhintás lassan, később sebesebben történjék; de a mellett főképen tekintetbe veendő, hogy minden erősebb suhintás

a vágási vonal irányát megtartsa, s hogy az ökül a kard nehézsége és a suhintás ereje által, helyzetéből ki ne mozdíttassék.

A testmozdulatoknak a kard váltóforgatásaival összekötött kivitelénél, vagy az egyik suhintásból a másikba való átmenetelnél, a váltóforgatások minden megszakítás nélkül folytatandók; s mindig csak e vezényszóra:

Állj!

szüntettetnek be.

Ha már most a növendék kezdő, az összes kardforgatásokat, suhintásokat könnyedén, ügyességgel és bizonyos csínnal meg tudja tenni, s öklének ereje a gyakorlat által elérte a kard súlya feletti uralmat: akkor hozzáfoghat a szakszerű leczkézés tanulásához.

II. FEJEZET.

Iskola-vívás. (I—XIV. leczke.) **A karvédvívás. Osztag-gyakorlatok.**

Iskola-vívás.

A módszeresen előhaladó, a tanító előadása vagy vezényszavára eszközlött gyakorlatok összegét — a vívásnál — *víiskolázásnak, víleczkézésnek* nevezik; a valóságos, párbaj vagy kettősviadalt az *összeütközés* (Assaut) jelképezi.

A különböző tanórák tartamát mindig a tanítványnak szerzett ügyessége és biztos vívási képessége határozza meg.

A ki tüzetesen jól képzett és derék vívóvá akar válni, vagy csupán a test kiképzése kedvéért is,, a vívás művészetéből valódi hasznot huzni óhajt, az dühös szenvedéllyel ne akarjon a víleczkéken rohamosan átszaladni, csak hogy mielőbb — az összecsapást — elérje és megtanulja.

A tanítványokra nézve az első leczkeórák bizonnyal nem kellemesek és nem érdekesek, sőt némelyekre nézve épen elriasztók; ámde ezen leczkeórák egyszersmind a legfontosabbak, mivel ezek a vívás törzselemeiben megerősítvén bennünket, a víművészet sarkalatos alapja gyanánt tekintendők.

A tanórák bevégeztével annyira kiképezheti magát a tanítvány, hogy jövőre csakis magánál jobb vívókkal való magán- és önképzést fog szükségleni, a víművészet lehető tökéletes fokának eléréséhez.

A leczkézés módozatai.

A két vívófél szembe áll és szembe helyezkedik egymással.

A következő leczkéknél az egyik fél *k*-val,* a másik fél *t*-vel** jeleztetik meg.

t átengedi *k*-nak az állásfoglalást, mire előbbi a kard külső érintkezésének elfoglalásával egész távolságba helyezkedik.

Hogy *k*-nek az illető fedezetlen részt, bizonyos vágás vagy valamely más testmozdulat kivitelére megadja, *t* vagy külső vagy belső érintkezéssel »Állást« foglal akként, hogy a belső érintkezésnél *k*-nak pengéjét kissé balra, a külsőnél jobbra nyomja, s erre *k* enged a nyomásnak és vágást intéz a kapott védtelen részen.

A következő leczkékben előfordulandó minden testmozdulatok a kezdők és magokat gyakorlók által felváltva folyton gyakorlandók.

A kard-víváshoz soha több fizikai erő ne alkalmaztassék, mint a mennyi a siker majdani eléréséhez szükséges; saját erőkifejtésének mérvét mindig az ellenfél erejéhez kell alkalmazni. Erőpazarlás — főleg a párbaj kezdetén — nagy hiba, mivel annak nyomába mihamar a lankadás és elfáradás léphet.

I. leczke.

Vágások és védhárítások.

Minden bajvívás két főrészből, a *bajvívásból* és *védekezésből* áll.

Tényleg azonban támadás és önvédelem is lényegileg mintegy összeforrnak, és összeolvadnak, s koránt sincsenek annyira elválasztva egymástól, mint magában az elméletben. Mind a kettőnél ugyanis fődolog az: hogy a győzelmet biztosító körülményeket egy pillanat ailatt felismerni és felhasználni tudjuk.

---

* *k* = kezdő.
** *t* = tanitó.

A győzelem eszközei pedig: túlnyomó képességi öntudat, hajlékony ügyesség, éles látás, bátorság, gyors támadás; az ellenfél fedezetlen részeinek és minden előnyöknek hirtelen való felhasználása, melyet a küzdelem pillanata nyujt.

Ezt előre bocsátva térjünk át a vágások és védhárítások magyarázásához és felosztásához.

a) A vágások

magyarázatát és felosztását lásd I. — D. és 14., fejezet 18. ábrák.

b) Védhárítás

nem egyéb, mint az ellenfél vágásának vagy szúrásának saját kardunk pengéjének ügyes elhelyezésével való felfogása, illetőleg az ellenfél támadásai ellenében való magunk biztosítása.

A jól és helyesen való védhárítás tudása tehát minden vívóra nézve a leglényegesebb dolog, mert ki azt tökéletesen nem érti és nem tudja: az a visszvágásokat meggondolatlanul és túlhirtelenkedve intézi. Sőt az, ki saját védhárításaiban nem eléggé biztos, az ellenfél támadásai ellen a folytonos hátrálásban keres menedéket s igyekszik azokat kikerülni, miáltal az ellenfélnek elárulja saját gyengéjét, őt azzal bátrabbá teszi s ujabb meg ujabb támadásokra bátorítja melyeket azelőtt nem merényelt volna kivinni, s a melyek gyors győzelemhez vezethetik.

Azért meg kell szokni az ellenfél támadásai előtt való bátor megállást, s az ellenfél vágásának gyors és bátor felfogását, hogy így mihamar urai lehessünk a helyzetnek,

Czélszerűtlen és nagy hiba lenne azért is, a nagy és nyilt testmozdulatokkal támadó ellenfelünket védhárításainkkal folyton követnünk, mivel — követve az ellenfél ezen mozdulatait — magunk esnénk a túlterjeszkedés hibájába, s könnyen vágást kaphatnánk.

Minden támadások saját pengénk erős részével s a kard élével hárítandók el, s minden víhárítás — az ellenfél kardhegyét — gyorsan és biztosau hárítsa el tőlünk; a magunk kardhegye pedig mindig az ejlenfél testének legyen irányozva, hogy őt kellő távolságban tarthassuk magunktól.

*A védhárítások megnevezése.**

1. Első (Prime, l. 19. ábra). Ez az első és természetes védhárítás, mely azonnal előáll, a mint a kard pengéjét védelemre hüvelyéből kihúztuk.

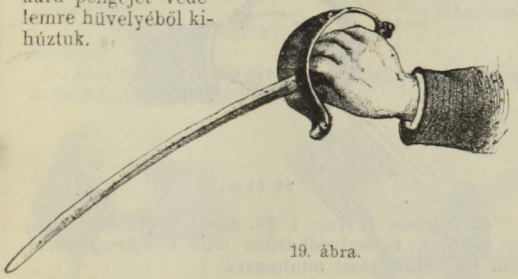

19. ábra.

---

* *Camillo Agrippa* volt az első, ki már az 1553-ik évben kiadott müvében a védhárításoknak, a *Premiere, Seconde, Troisieme* és a *Quatrieme* elnevezést adta, a honnan származtak aztán, a *Prime* (Elő vagy Első), *Seconde* (Másod), *Tierce,* (Harmad) és a *Quarte* (Negyed) vágások elnevezései.

Henri de St Didier volt az első franczia, ki már az 1574-ik évben korszakot alkotó könyvet irt a vivművészetről és annak alapszabályait rendszerbe foglalta. A könyv *IX. Károly franczia királynak* lett ajánlva, s átadásánál — jegyzi meg a szerző — meghagyatott nekie, hogy *Guise herczeggel* és más a korbeli vikitünőségekkel s a vivásban hirneves és ügyes udvari egyéniségekkel álljon ki a sorompóba, mit is oly kitüntetésnek vett, hogy nem tudott azért eléggé hálát adni az Istennek.

Különben *IX. Károly* maga is igen ügyes vivó lévén, *Brantome* azt állítja róla, hogy *Pompée* udvari vivómesterével és *Anjou herczeggel* (a későbbi III-ik Henrik királylyal) s ennek *Silvie* nevü vivómesterével maga is sorompóba szállt.

A jelen mü szerzője is részesült azon kiváló kitüntetésben, miszerint *Chambord gróf* (vagyis V-ik Henrik király) által az 1869—1870-ik években, mint akkor a bécsujhelyi katonai akadémiánál alkalmazott vivómester Frohsdorfba hivatott meg, hogy — a franczia arisztokracziához tartozó több kitünőséggel — mérköznék meg a *vitőr-vivásban;* mínek azon hizelgő eredménye lett, miszerint *gróf Chambord két unokaöcscsének* vivásbani oktatása vezetésével bizatott meg.

2. *Másod* (Seconde, l. 24. ábra) védhárítás az, mely az előbbi után mutatkozó alsó fedezetlen részt fedezi.

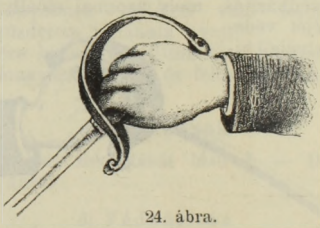

24. ábra.

3. *Harmad* (Terce, l. 23. ábra) védhárítás pedig az, mely a másodvédhárítás után keletkező külső, felső fedezetlen részt oltalmazza.

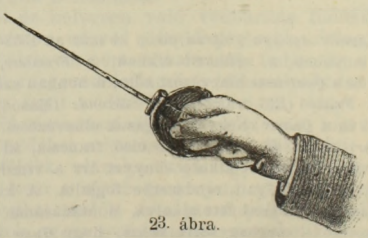

23. ábra.

4. *Negyed* (Quarte, l. 20. ábra) védhárításnak nevezzük azt, mikor a harmadvédhárítás után, a belső balfelőli testrészt kell megvédelmeznünk.

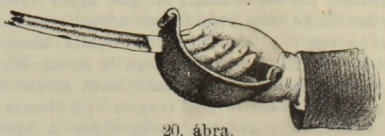

20. ábra.

Ezen védhárítások kifejlődése világosan mutatja, hogy elnevezéseik nem önkéntesen kierőszakoltak, hanem mint a dolog természetes rendjéből folyók fogadtattak el és vannak használatban mindenütt.

Ezen négy rendbeli védhárítási módokon kívül, alkalmazásban vannak még, és pedig:

5. *Mély első* (l. 21. ábra)
6. *Mély* (l. 22. ábra) *és magas negyed és* } védhárítások.
7. *Mély* (l. 25. ábra) *és magas harmad*

Kifejlődésük és közvetlen rendeltetésüknél fogva a védhárítások és pedig:

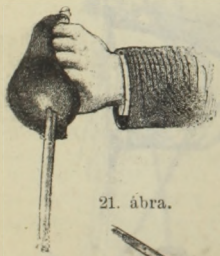

21. ábra.

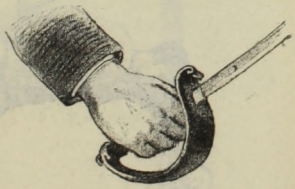

22. ábra.

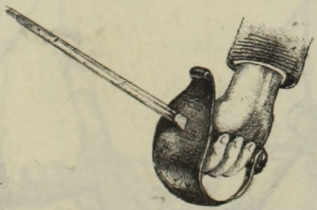

25. ábra.

Az *első védhárítás* használandó a felső vágás ellen, a
másod » » az alsó külső vágás ellen, továbbá
a harmad » » a felső külső vágás ellen, és a
negyed » » a belső vágás ellen.

Az 5. 6. 7. számok alatt előadott mély és magas védhárítások alkalmazásának módozatait lásd a későbbi leczke leirásoknál.

A kör védhárításának a kardvívásnál való alkalmazása, több fontos és hátrányos okoknál fogva, nincs alkalmazásban, s e helyett a körvágást, vagy a mély első, vagy pedig a mély negyed védhárítással fogatik el.

A védhárítások felosztása.

Ezek: a) *Álló* védhárítások, melyek a csukló erőnek egyszerű nyomásával ellentállásban állanak;

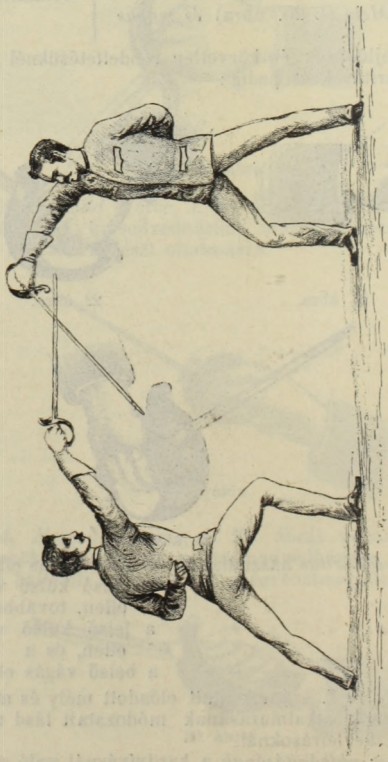

26. ábra.

továbbá:

b) *Sikló* (VI. leczke) } védhárítások.
c) *Heves* (VII. leczke) }

Az *állók* ismét felosztatnak:

a) *egyszerű* és
b) *ellen (contre III. leczke)* } védhárításokra.

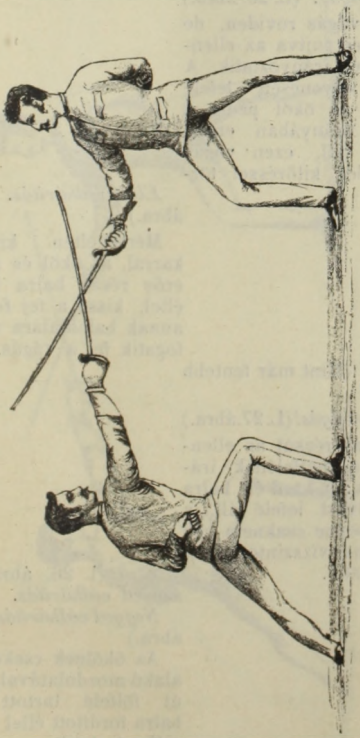

27. ábra.

Fővédhárítások: Első védhárítás a belső és másod védhárítás a külső vágások ellenében.

Mellékvédhárítások: Harmad, negyed, mély első, mély és magas harmad, mély és magas negyed.

Külső érintkezés.

Belső vágások.

k.

Első vágás! (L. 26. ábra.)

Ezen vágás röviden, de erőteljesen sujtva az ellenfel fejének irányoztatik. A kardél egyenesen lefelé irányul, az ököl pedig a homlok irányában emelkedetten áll, ezen vágás egyidejűleg kitöréssel történik.

Állás! (Mint már fentebb volt.)

Negyedvágás! (L. 27. ábra.)

A vágás rézsút az ellenfél arcza balfelének irányoztatik; a kard éle balra és oldalvást lefelé áll, a kar és penge csaknem egy vonalban és vízszintes állásban tartatik.

t.

Első védhárítás. (L. 26. ábra.)

Mérsékelten kinyujtott karral, az ököl és a penge erős része balra fordított éllel, kissé a fej felébe és annak baloldalára nyomva fogatik fel a vágás.

Első (l. 26. ábra) *vagy negyed védhárítás.*

Negyed védhárítás. (L. 27. ábra.)

Az ökölnek csekély köralakú mozdulatával, a rézsút fölfelé tartott penge balra fordított éllel a vágás elébe tartatik.

Az ököl a karnak kevés hajlása mellett, a mell irányában balra áll, az ellenfél jobb vállának irányítva.

k. *t.*

Állás!

Mellvágás!

Kivitele épen olyan, mint

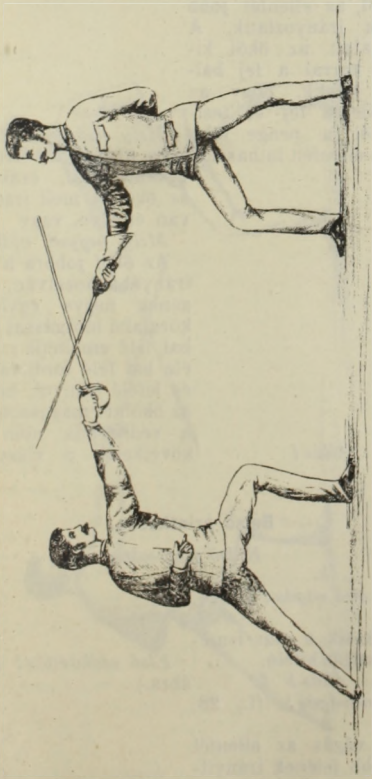

28. ábra.

a negyedvágásnál, csak hogy itt a vágás vízszintesen történik s az ököl saját vállának magaslatán áll.

Negyed védhárítás. (L. 27. ábra.)

k.

Állás!

Körvágás!

Ezen vágás a mell belső oldaláról az ellenfél jobb vállának irányoztatik. A vágás alatt az ököl kinyujtott karral a fej balfeléhez vitetik, hogy az egyidejüleges fej- és testfedezetnél a penge jobb felén az ellenfélt láthassuk.

t.

Mély első védhárítás.

Ez azonos az elemi első védhárítással, csak hogy az ököl a mell irányában van emelve, vagy

Mély negyed védhárítás.

Az ököl jobbra a csípők irányába hozatván, a pengének hegye egyidejűleg köralakú mozgással jobbról bal felé emeltetik; a kard éle bal felé fordítva oldalt és lefelé irányul, hegyével az ökölnél magasabban áll; a védhárítás után pedig következik a visszalépés.

Állás!

Belső érintkezés.

Külső vágások.

k.

Külső első vágás! (L. 26. ábra.)

Következik a már ismeretes elővágás kifelé.

Állás!

Harmadvágás! (L. 28. ábra.)

Ezen vágás az ellenfél arcza jobb felének irányíttatik, a kard éle jobbra és oldalt lefelé fordítva, az ököl az arcz magaslatán áll.

t.

Első védhárítás! (L. 26. ábra.)

Harmad védhárítás! (L. 28. ábra.)

k. *t.*

Az ököl a váll magasságáig leeresztve és a rézsút felfelé fordított penge

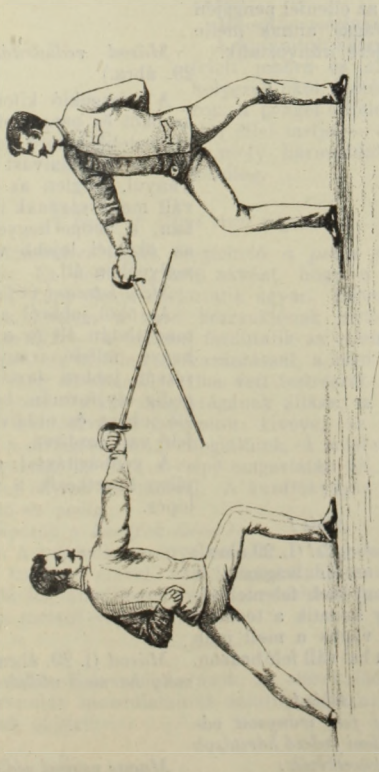

29. ábra.

élével jobbra állíttatik az ellenfél vágása elébe. A kar a jobb váll felé mérsékelten hajolva tartatik.

k.

Állás!

Oldalvágás!

A penge vége felemeltetvén, az ellenfél pengéjén át a vágás annak melle jobb felére irányoztatik.

Állás!

Másodvágás! (L. 29. ábra.)

Mint az oldalvágásnál a kard hegyének felemelésével, úgy hozatik a testhez, hogy a vágás a mell jobb felére a bal váll felé hasson.

Állás!

A fej felé irányzott vágások elleni fedező hárítások még a következők:

t.

Másod védhárítás. (L. 29. ábra.)

A kézcsukló kifordul s az ököl és penge jobb felé helyeztetik, a kard éle akkor jobbra és oldalvást fölfelé irányul, miglen az ököl a váll magasságának irányában, a penge hegye pedig az ökölnél lejebb van és mélyebben áll.

Mély harmad védhárítás.

Az ököl jobbról a csípő magaslatán áll és a penge hegye felfelé irányul és rézsút jobbra tartatik és pedig oly formán, hogy az éle jobbra és oldalvást lefelé van fordítva.

A védhárítással egyidejűleg következik a visszalépés.

Másod (l. 29. ábra) *vagy mély harmad védhárítás.*

Magas negyed védhárítás.

Az ököl ezen védhárításnál fölfelé fordított pengeéllel és kinyujtott karral, a fej fölött és balra oldal-

k.	*t.*
	vást tartatik, s a penge kissé rézsút a mély negyed ellenébe van helyezve; avagy: *Magas harmad védhárítás.* A kinyujtott karral a fej felett jobbra és oldalvást helyezett ököl, illetőleg marok, a pengét fölfelé irányzott éllel tartja — épen — a mély harmaddal ellenkezőleg.

A kardfok élével való vágások.

Valamennyi vágás megtehető *a penge fokának élével* is. Ez pedig kivihető akként, hogy a rendes vágás a kard élével céloztatik ugyan, hanem ezen vágás a közben a kard kézcsuklónak hirtelen kifordítása által — a fokával fordíttatik az ellenfél felé — s épen oly hirtelen visszarántással, a kard fokával vágjuk meg az ellenfél czélba vett testrészét.

Az ököl és kar magasságának állása, a kör- és másod kardfokvágás helyzetét kivéve, az marad, melyet a metszővágásnál elfoglaltunk. A most nevezett két vágásnál, az ököl a csípő magaslatán áll, a kard hegyével feljebb az ökölnél. A kardfokvágás kivitele jelzendő és pedig:

Vágások a kardfok élével!

s aztán a vágások vezényeltetnek.

A kardfok élével való vágások igen nehezen foghatók fel, annálfogva veszedelmesebbek is az egyszerűen metsző vágásoknál.

A vágások és védhárítások, az előrehaladás és a visszavonulás mozdulatainál szintúgy gyakorlandók; példának okáért:

k.	*t.*
Előrehaladás első vágással!	
Az előhaladás az érintkezésnél, de a vágás csak	— —

k.	*t.*
az előhaladó lépés kitöréssel történik.	A »k.«-nak előhaladó lépése után egyidejűleg hátrál »t.« és megállva fogja fel a vágást.

— és így tovább.

A vágások és a védhárítások betanulásánál a főfigyelem arra fordítandó, hogy a védhárítások ne önkényesen vagy ép elhirtelenkedve előbb, hanem ép azon pillanatban tétessenek, a melyben a vágások esnek; ha pedig a kard pengéje netalán meggörbülne, azt ne a padlóhoz való illesztés és hajlítgatás által, hanem a felemelt láb alá való illesztés és a csizmatalp széle alatt való elhuzás által hozzuk vissza régi állásába.

II. leczke.

Szúrások.

Szúrásnak nevezzük azon testmozdulatot, midőn a kard hegyét úgy irányozzuk az ellenfél testének, hogy azzal meg is szúrjuk s megsebesítjük.

A szúrások vagy az érintkezésnél *szilárd,* vagy az áttétel által úgynevezett *váltó* módon történnek. A *szilárd* szúrás kivitelénél igyekeznünk kell, hogy az érintkezési helyzetben megmaradjunk.

A *váltó* szúrással való támadás lehet *önkényes* vagy *kényszerűségből* való támadás. *Kényszerűvé* lesz akkor, ha az ellenfél kardpengénkre erőszakot gyakorol, vagy az ő pengéje erős részével saját pengénk gyönge részét uralja.

Hogy a váltó szúrás az ellenfél fedezetlen részébe hatolhasson, és annak az elhárítását megnehezítse, az áttételi váltó szúrásnak villámsebesen és kinyujtott karral kell történnie.

Mind a két szúrás neme azon helyzettől veszi nevezetét, melyben az ökül van — mikor a szúrások történnek; azért is a következő szúrások különböztetendők meg; ugyanis:

Első-
Másod-
Harmad-
Negyed- és
Kör-
} *szúrás,* vagy *váltó szúrásokat.*

a) Szilárd szúrások.

Külső érintkezés.

k.	*t.*
Első szúrás! Ezen szúrás az első állásból és a pengéjét érintő helyzetből, s a penge alatt az ellenfél mellének jobb felébe történik; a mikor is az ököl a homlok magaslatán áll.	Ezen szúrás ellen a *másodvédhárítás* használandó.
Állás!	
Kör-szúrás! A nélkül, hogy a penge hegyét felemelnők, az ököl csavarodva kifordul a körvágás állásába és a szúrás az ellenfél mell-oldalának irányoztatik, s az ököl a fej balfelén a homlok irányában áll.	*Védhárítás a másod.*
Állás!	
Másod-szúrás! Szintén az előbbi irányban történik, a kard éle az ellenfél pengéje felé van fordítva s az ököl a homlok magaslatán áll.	*Védhárítás szintén a másod.*
Állás!	

Belső érintkezés.

Első szúrás! Az ököl valamivel a fej magaslata felett áll, s a szúrás a penge mellett és fölött az ellenfél mellének irányul.	*Védhárítás az első.*
Állás!	
Kör-szúrás! Kiviteli módja azonos a külső szúrásával, csupán az ököl áll magasabban.	Felfogja az *első*, vagy a *mély első védhárítás.*
Állás!	

A harmad-kiállás ellenében.

k.	*t.*
Harmad-szúrás! A penge hegye alá sülyesztetik és a szúrás a penge felett jobbra fordított éllel az ellenfél mellének oldalába irányoztatik, az ököl pedig a váll magasságában van. *Állás!*	*Védhárítás a harmad.*

b) Váltó szúrások.

Külső érintkezés.

Váltó-elsőszúrás! A kard pengéje az ellenfél pengéjét áttétetvén, a kar megrövidítése nélkül és a csukló-izom nyomintásával történik a szúrás, a tudvalevő módon. *Állás!*	*Védhárítás az első.*
Váltó-körszúrás! „ *negyedszúrás!*	*Védhárítás az első vagy a mély első.*

Belső érintkezés.

Váltó-elsőszúrás! „ *kör* „ „ *másod* „	*Védhárítás a másod.*

A harmad-kiállás ellen.

Váltó-negyedszúrás! „ *harmad* „	*Védhárítás negyed vagy első.*

Az előhaladási szúrások: p. o.

Előrehaladás és elsőszúrás! *Állás!*	*Hátrál első védhárítással.*

és így tovább.

Előrehaladás váltó-elsőszúrással! *Állás!*	*Hátrál első védhárítással.*

és így tovább.

Az előrehaladó lépés az érintkezési állásban történik; a szilárd vagy váltó-szúrás pedig csak az előrehaladás után.

Bizonyos körülmények között minden szúrás az ökölnek lentebb tartása mellett is véghez vihető, s ekkor *mély szúrásoknak* neveztetnek. A mély harmad- és negyed-szúrásnál az ököl a csípő magaslatán áll.

A vívóiskolákban a szúrások az összeütközési helyzetben sohasem alkalmaztatnak; de azért szükséges azok alkalmazását tüzetesen ismernünk, és pedig:

a) mikor minden vágás — a pengének könnyed visszaverése által — a szúrás egyenes vonalából kivettetvén, a lehető legkisebb fedezetlen rész hagyása mellett, röviden és hirtelen visszaverethetik;

b) midőn komoly alkalmaknál, s bár mily támadásoknál, az épen alig észlelhető előkészültségénél fogva, a hirtelen szúrás az ellenfélre nézve nagyon is veszélyessé válhatik; és végre

c) ha kardpengéink minőségüknél fogva vágásra ép oly alkalmasak, mint a szúrásra.

Védhárítás bal kézzel.

A védhárítások ezen módjáról itt említést sem tennénk, ha az ujabb német és franczia víelméleti könyvekben a balkézzeli védhárítás használata ajánlatba nem hozatott volna.

Vannak ugyanis vívók, kik gyakran a szúrásokat és gyérebben a vágásokat is balkézzel hárítják el s utána pedig jobb kézzel a visszvágásokat teszik meg; ezen védhárítási mód azonban oly sok veszélylyel jár, hogy annak komoly eseteknél való alkalmazását sohasem ajánlhatjuk.

Oly vívó, ki ezen rossz szokást magáévá teszi, többnyire balkezének képzett ügyességére fekteti a súlyt s az igazi védhárításokat pedig elhanyagolja.

Minden vívóiskolában tilalmazva van a kardnak akár egy, akár két kézzel való felfogása; azért ha észrevennénk, hogy ellenfelünk azt tenni szándékozik, figyelmeztetnünk kell őt a szabályok megtartására, melyekre minden művelt embernek tekintettel kell lennie.

Hogy a bal kézzeli elhárítás a vívótermekből csakhamar kiküszöböltetett, arra ok az volt, hogy az összeütközésnél (Assaut) megtűretett ugyan, de a párbajnál egyenesen meg lett tiltva.

A vívás számtalan segédeszközeiről olvashattunk még a régi víművészet könyveiben, a melyek közül egynémelyek a művészet szempontjából is jogos és méltó tantárgyát képezhették a vívóiskolának; de a melyek lassan-lassan úgy szólván mind kivesztek és pedig némelyek azért, mivel ma már semmi előnyt nem nyujtanak, mások, mivel nem voltak a becsület fogalmával összeegyeztethetők.

Az újabb víművészeti könyvekben a puszta kézzel való ellentállás azon indokolással ajánltatik, hogy az ily védekezés egészen természetesnek látszik; mivel már a természet által is, nem czéltalanul vagyunk két kézzel megáldva, és életünk fentartási ösztönéből és szeretetéből sem hagyhatunk kisérlet nélkül semmi alkalmat, hogy a minket megsebezhető, vagy éppen halálos szúrást és vágást magunktól elhárítsuk.

De egyidejűleg figyelmeztetnek is e könyvek azon veszélyekre, melyek a puszta kézzel való védhárítást nyomban követik, s a melyek óva intenek, hogy komoly eseteknél a puszta kézzeli ellentállástól óvakodjunk.

A mi határozott véleményünk az, hogy ha fegyverrel támadtatunk, csakis fegyverrel kell védekeznünk.

III. leczke.

Ellen-védhárítások (Contre-Parade).

Minden, az ellenfél pengéjének kikerülésével egyidejűleg véghez vitt védhárítás *ellen-védhárításnak* (Contre-Parade) neveztetik.

Az ellen-védhárítás egy, az ellenfél támadásával ellentétes testmozdulattal veszi kezdetét, s innen az ellen-védhárítás elnevezése is úgy történik, hogy az ökölnek nyugodt tartása mellett csekély kör vagy ívalakú kardátemeléssel, vagy helyzetváltozással az ellenfél kültámadásának belső, a belsőnek pedig a külső védhárítást tesszük elébe.

Az ellen-védhárításnál a testet kissé hátravonjuk, csak a védhárításnál lép ismét előtérbe.

Hogyha bár az ellen-védhárítások az ellenfélnek czélba vett támadását gyakran meg is hiusítják, mindazáltal a kardvívásnál nagyon gyakran ne alkalmaztassanak, mert ez által nehézzé válik az ellenfél szándékának s az általa czélba vett vágás és szúrások irányának hirtelen felismerése és megitélése. Az ellen-védhárítások nagy és hosszú gyakorlatot igényelnek, míg azoknak szerfeletti pontossággal való keresztülvitelét magunkévá tehetjük. Neveztetnek pedig kimenetelük végpontjának helyzete szerint, s annyifélék, mint az egyszerű védhárítások; jelesül:

Első-
Másod-
Harmad-
Negged- } *ellen-védhárítás.*

Kettős ellen-védhárítások a kardvívásnál nem használtatnak.

Külső érintkezés.

k. *t.*

Váltó első szúrás.

Másod ellen-védhárítás.
Állás!

Belső érintkezés.

Váltó első szúrás.

Első ellen-védhárítás!
Állás!

Harmad-kiállás.

Váltó negyed-szúrás.

Harmad ellen-védhárítás!
Állás!

Negyed-kiállás.

Váltó negyed-szúrás.

Negyed ellen-védhárítás!
Állás!

Külső érintkezés.

Váltó első védhárítás.
Első védhárítás!

Másod-első védhárítás és
első védhárítás!
Állás!

Belső érintkezés.

k.	*t.*
	Váltó első hárítás.
Első ellen-védhárítás és első védhárítás!	Első védhárítás.
Állás!	

és így tovább.

A további ellenvédhárítások alkalmazását lásd: a lökvágás, csel, sikló és heves védhárításokról előadott leczkéknél.

Óv-kitérés (Cavation).

Mint különös védelmi módszerek taníttatnak némely víiskolákban az *óv-védkitérések,* melyeket bátran *nemleges védhárításoknak* is lehetne nevezni; de a melyek az engedés (Cediren) és megelőző vágásokkal (Tempo) össze nem tévesztendők, s a melyek a kéznek bizonyos kitérése által vitetnek véghez. A kéznek visszarántása, vagy kitérése ezáltal arra számítanak, hogy az ellenfél akadály nélkül túlhajtott vágást tévén, az amott fedezetlen részt felhasználhassuk.

Azon ellenfeleknél, kik nagy és erőszakolt mozdulatokkal támadnak, az óv-kitérések nagy előnynyel használtatnak.

Kedvező pillanatban és meglepőleg vágás kapcsolatában kivitt védhárítás legtöbbnyire nagyon sikerdús vímódozat, csakhogy minél kisebb a vítávolság, annál kevésbé alkalmazható.

Az óv-kitérések, a tanítvány és tanító félrevezetésének kikerülése végett, nem lettek — mint azt tenni szokás — leczkeformában itt előadva, mert ami máshol óvkitérés gyanánt leczkeformában előadatik, az a jelen műben az »engedés« és »megelőző vágások« czímű leczkékben mind előfordul.

Csupán az említendő még meg, hogy sok vívó a védhárítások e nemét oly tökélyre vitte, miszerint azt egyszersmind rendszerül (System) állították fel. Ámde a víművészet szabályszerű elveivel misem ellenkezik annyira, mint ha a vágások előli folytonos kitérést, történjék az test-, kar- vagy kézmozdulatok által, rendszerré akarjuk emelni.

IV. leczke.

Lökvágások (Coupé).

A *lökvágásnak* akkor van helye, ha az ellenfél a védhárításnál a védelmi vonalon túlment, főleg azonban akkor, ha kardjának a hegye a veszéllyel fenyegetett helyről elvétetik.

Mint magánvágásoknak, a lökvágásoknak meglepő gyorsasággal kell a fedezetlen részbe hatolniok, mintegy löketniök a nélkül azonban, hogy a vágás túlhajtatnék, vagy a fedezeti vonal elhagyatnék.

A lökvágások csakis a csukló izomereje által történnek és sujtó erejök csakis annak sebessége állal válik hathatóssá.

Ezek a vágások beosztatnak:

a) Egyszerű-
b) Váltó- } *lökvágásokra.*
c) Kettős-

a) Egyszerű lökvágások.

Külső érintkezés.

k.

Lökvágás befelé!

Ekkor az ellenkard pengéje hosszában és a hegyen át, vagy éppen az alatt, a kard előrésze felé, vagy ívalakban az ellenfél arczának történik a vágás.

Állás!

Lökvágás befelé a kard fokával!

Mihelyt a pengét az ellenfél pengéje hegyén áthoztuk, az ökül úgy fordíttatik meg, hogy az ellenfél karja a

t.

Állást foglal a védelmi vonalon túl, a kard hegye kissé felebb tartatik s jelez:

Védhárít első esetben, a mély harmad vagy másod ellen-védhárítás; a második esetben első védhárítás.

k.	*t.*
pengének fokával megsebesíttetik.	Védhárít mély, harmad, vagy másod ellen-védhárítás.
Állás!	

Belső érintkezés.

Lökvágás kifelé! Ez történik kör- vagy ívalakban, kinyujtott karral és szúrásképpen előre.	Védhárit mély negyed, másod, vagy első ellen-védhárítás.
Állás!	
Lökvágás kifelé a kard fokával! A kardfok-vágás a kar előrészére irányul.	A fentebbi védhárítások.
Állás!	

Harmad-kiállás.

Harmad-lökvágás! Történik az ellenfél kardhegyén át a külső arczrészre.	Első védhárítás, negyed, vagy harmad ellen-védhárítás.
Állás!	
Negyed-lökvágás! A kard hegyén át történik.	Ugyancsak az előbbi védhárítások.
Állás!	
Kör-lökvágás!	Védhárít a mély negyed.
Állás!	

Negyed-kiállás.

Negyed-lökvágás! Történik a kard hegyén át és negyedvágással a belső arczrészre.	Első védhárítás, harmad, vagy negyed ellen-védhárítás.
Állás!	

k.	*t.*
Harmad-lökvágás! A kard hegyén át. *Állás!*	Az előbbi védhárításokkal.
Másod-lökvágás! *Állás!*	Védhárít mély harmad.

b) Váltó lökvágások.

Két lökvágásnak, vagyis a külsőnek és a belsőnek és megfordítva való összekapcsolását *váltó-lökvágásnak* nevezzük.

Külső érintkezés.

Váltó-lökvágás! Előbb jó — az ellenfél irányában lefelé való — lökvágás s mihelyt ezt ő elhárította, történik a második lökvágás kifelé. *Állás!*	Az első lökvágás úgy háríttatik el első védhárítással, hogy egyuttal a másodikra állás foglaltatik; és a második váltó-lökvágás a másod vagy mély negyeddel háríttatik el.

Belső érintkezés.

Váltó-lökvágás! A külsőnek a belsővel való összekapcsolásából áll. *Állás!*	Védhárít az első lökvágást a másod, a második lökvágást az első vagy mély harmad.

Harmad-kiállás.

Váltó-lökvágás! A negyed és harmad váltó-vágásból áll. *Állás!*	Védhárít negyed és harmad. —

Negyed-kiállás.

k.	*t.*
Váltó-lökvágás! A harmad és negyed váltó-lökvágásból áll. *Állás!*	Védhárít harmad és negyed.

Külső érintkezés.

Belső váltó-lökvágás! A belső és a harmad lökvágásból áll. *Állás!*	Védhárít a mély harmad vagy a másod, vagy pedig a harmad ellen-védhárítás.

Belső érintkezés.

Külső váltó-lökvágás! A külső és a negyed-lökvágásból áll. *Állás!*	Védhárít a mély negyed és az első, vagy a negyed ellen-védhárítás.

c) Kettős lökvágások.

Két egyenlően irányzott lökvágás *kettős lökvágásnak* neveztetik, s csakis akkor vihetők ki, ha az egyik lökvágás ellen-védhárítással gátoltatik meg, s a másodikra kihívó állás foglaltatott el.

Külső érintkezés.

Kettős lökvágás! *Állás!*	Védhárít másod ellen-védhárítás, vagy az első, vagy a mély harmad-védhárítás; vagy végre: kettős másod ellen-védhárítás.

Belső érintkezés.

Kettős lökvágás! *Állás!*	Védhárít első ellen-védhárítás; továbbá — méiy negyed vagy másod; vagy végre kettős első ellen-védhárítás.

Harmad-kiállás.

k.	*t.*
Kettős lökvágás!	Védhárít harmad, negyed, vagy első ellen-védhárítás, vagy kettős harmad ellen-védhárítás.
Állás!	

Negyed-kiállás.

Kettős lökvágás!	Védhárít negyed ellen-védhárítás és harmad; avagy kettős negyed ellen-védhárítás.
Állás!	

Lökvágások testmozdulatokkal kapcsolatban.

Külső érintkezés.

Előre haladás lökvágással befelé! (Az előre haladó lépés az érintkezés alatt, a lökvágás pedig az előre haladás után történik.)	Hátrálás mély harmaddal. (Hátrálás az érintkezés alatt és védhárít szilárd állásban.)

és így tovább.

Külső érintkezés.

Előre haladás váltó lökvágással! (Az első lökvágás az előrehaladással kapcsolatosan történik, a második ezen mozdulat után.)	Védhárít: első és mély harmad-védhárítás. (Az első hárítás az előre haladás alatt, a második azonnal történik.)

és így tovább.

Külső érintkezés.

k.	*t.*
Előre haladás kettős lökvágással! (Azonos váltó-lökvágással kapcsolatos előrehaladással.)	Hátrál mások ellen-védhárítással és elsővel. (Lásd váltó-lökvágás.)

Külső érintkezés.

Lökvágás befelé és kanyarulat jobbra!	Kanyarulat jobbra első véd-hárítással.
Állás!	

Belső érintkezés.

Lökvágás kifelé és kanyarulat balra!	Kanyarult balra mély negyed-hárítással.
Állás!	

és így tovább.

V. leczke.

A cselek (Finte).

Az itt eddigelé előadott támadási és védelmi mozdulatok a párbajvíváshoz nem elégségesek.

Az ügyes vívó minden erős támadást már a kitörés kezdetével mellőzvén, valódi szándékának elpalástolásául, látszólagos támadással fogja a vívást megkezdeni, s ily módon fog igyekezni ellenfelének gyöngeségeiről, vagy annak erejéről magának meggyőződést szerezni; hogy így saját támadását és személyét biztosra vehesse s annak sikeréről mintegy meggyőződést szerezzen.

Az eszközök ennek eléréséhez, az egyszerű támadó és védelmi mozdulatokon kivül, *a cselek.*

A cselek áltámadások. Ezek annyiban különböznek a valódi vágásoktól, hogy a pengével nem érintjük az ellenfelet s a támadás csak az előre hajlással, s a kitörés maga a vágással egyidejűleg történik.

A cselnek, hogyha azzal czélt akarunk érni, összhangban kell lenni azon vágás lényegével, melyet az képvisel, s a mihez az szükséges, hogy az a legközelebb nyíló fedezetlen részbe kellő gyorsasággal és a legrövidebb úton hatolván, a legvalószínűebben keresztül vitessék is.

A víművészet előnyeit kevésbbé ösmerő ellenfelekkel szemben, a cselek alkalmazásával nagy előnyöket lehet elérni, a mennyiben azok, a szokatlanságnál fogva, a cselek által meglepetvén, azok ellen vagy nem védekeznek, vagy nyugtalan bizonytalanságba helyeztetnek s elhagyják, mintegy elvesztik az ellenfél kardját, s épen azért egészen ellenkező vagy elkésett védhárításokat tesznek s minden kétségen kivül vereséget szenvednek.

Úgy de nem csupán a sebesség, mellyel a cseleknek keresztül kell vitetniök, a határozó; mert a támadás sikere egyszersmind az ellenfél védekezési módjától és képességétől is függ.

Azért a cselfogások kivitelénél idő engedendő az ellenfélnek arra, hogy azokat követhesse, mert különben könnyen megeshetik, hogy a kellő pillanatnak figyelmen kivül hagyásával, és a cseleknek nagyon is sebes és meggondolatlan kivitele mellett, valamely fedezett vonalnak irányoztatik a csel; avagy az ellenfél már előrevédett helyzete ellen intéztetik a vágás.

Innen látható, hogy a sebesség, mellyel a támadásának keresztül kell vitetnie, csak viszonylagos (relativ).

Gyakorlott és ügyes vívók ellenében nem tanácsos sok cselt alkalmaznunk; az ily ellenfelek a cseleknél rendesen előforduló fedezetlen részeket hirtelenséggel felhasználják s a czélbe vett cselt a támadó fél kárára rendesen meghiúsítják.

A cselek rendszerint így osztatnak fel, ugyanis:

1. Cselek a test ellen;

2. Cselek az ellenfél pengéje ellen (lásd X. leczke);

továbbá:

a) egyszerű cselek és pedig: 1—2 (une-deux), és

b) kettős cselek, vagyis: 1—2—3 (une-deux-trois).

A kettős cseleknek akkor van helyök, mikor az első csel után mutatkozó fedezetlen részt észre veszszük, s mintegy magától kinálkozik a második cselfogás.

Általános szabályul felállítható különben, hogy hasonló cselek egymás után gyakran ne alkalmaztassanak; hanem ezek úgy, mint a vágások is, gyakrabban változtassanak meg, nehogy az ellenfél vímodorunkat hamar kiismerje s azzal meg is barátkozzék.

Cselek a test ellen.

a) Egyszerű cselek.

Külső érintkezés.

k.	*t.*
1—2. Első és másodvágással! Az előcsel úgy tétetik, hogy a kard az élével lefelé fordítva 1-től 2 hüvelknyire a fej felé tartatik. Azon pillanatban, midőn az ellenfél az előhárítást megteszi, következik a másodvágás.	Védhárít első és másod.
*Állás!**	
1—2 Első és oldalvágás!	Védhárít első és mély harmad.
1—2 Első és harmadvágás!	Védhárít első és harmad.
1—2 Első és körvágás!	Védhárít első és mély negyed.
1—2 lök- és másodvágás!	Védhárít első és másod.
1—2 lök- és harmadvágás!	Védhárít első és harmad.
1—2 lök- és első vágás!	Védhárít mély első és első.
1—2 Váltó-lökvágás!	Védhárít első és másod.
1—2 Váltószúrás és másodvágás!	Védhárít első és másod.
1—2 Váltó-szúrás és harmadvágás!	Védhárít első és harmad.
1—2 Váltó-szúrás és lökvágás!	Védhárít első mély negyed.

* Úgyszintén minden következő csel után.

k.	*t.*
1—2 Kettős lökvágás!	(Védhárítások ismeretesek.)
1—2 Másod ellen és első védhárítás ellenében! (Támad váltó-szúrás és első vágással.)	Védhárít másod ellen és első.
1—2 másod-ellen és negyed védhárítás ellenében!	Védhárít másod ellen és negyed.
1—2 másod ellen és lökvágás ellenében!	Védhárít másod ellen és mély harmad.
1—2 harmad és lökvágás ellenében!	Védhárit harmad és negyed.
és így tovább.	

Belső érintkezés.

1—2 másod és elővágással! (Másod cselt mutat és vág.)	Védhárít másod és első.
1—2 másod és negyed-vágás!	Védhárít másod és negyed.
1—2 másod és körvágás!	Védhárít másod és mély negyed.
1—2 másod és lökvágás!	Védhárít másod és mély harmad.
1—2 másod és harmad-vágás!	Védhárít másod és harmad.
1—2 lök és karmadvágás!	Védhárít másod és harmad.
1—2 lök és első vágás!	Védhárít másod és első.
1—2 lök és negyed-vágás!	Védhárít másod és első vagy negyed.
1—2 váltó lökvágással!	Védhárít másod és első.
1—2 váltó szúrás és első vágás!	Védhárít másod és első.
1—2 váltó szúrás és negyed-vágás!	Védhárít másod és negyed.
1—2 váltó szúrás és körvágás!	Védhárít másod és mély negyed.
1—2 váltó szúrás és lökvágás!	Védhárít másod és mély harmad.
1—2 kettős lökvágással!	(Védhárít ismeretes.)
1—2 első ellen és másod védhárítás ellenében!	Védhárít első ellen és másod.

k.	*t.*
1—2 első ellen és harmad védhárítás ellenében!	Védhárít első ellen és harmad.
1—2 első ellen és lökvágás ellenében!	Védhárít első ellen és mély negyed.
1—2 negyed es lökvágás ellenében!	Védhárít negyed és harmad.
és így tovább.	

Harmad-kiállás.

1—2 negyed és első vágással!	Védhárít negyed és első.
1—2 váltó lökvágás!	Védhárít negyed és harmad.
1—2 negyed és másodvágás!	Védhárit negyed és mély harmad.
1—2 váltószúrás és első vágás!	Védhárít negyed és első.
1—2 kettős lökvágás!	(Védhárít ismeretes.)
és így tovább.	

Ha a cselek előhaladás közben történnek, akkor az áltámadás az előhaladó lépéssel tétetik, a tulajdonképpeni pedig az előhaladás után.

b) Kettős cselek.

Külső érintkezés.

1—2—3 első-másod-első-vágás! (A két első vágás csak jelezteik, az utolsó pedig megtétetik.)	Védhárít első - másod-első.
1—2—3 első-másod-negyed-vágás!	Védhárít első-másod-első vagy negyed.
1—2—3 első-másod-körvágás!	Védhárít első - másod-mély negyed.
1—2—3 lök-első-lökvágás!	Védhárít mély első, első és mély negyed.
1—2—3 lök-negyed-lökvágás!	Védhárít első - negyed harmad.
1—2—3 lök-kör-lök-vágás!	Védhárít első-mély negyed-első.

k.	*l.*
1—2—3 első-lök és első vágás!	Védhárít első - másod-első.
1—2—3 első-lök és negyed vágás!	Védhárít első - másod-negyed.
1—2—3 első lök és körvágás!	Védhárít első - másod mély negyed.
1—2—3 első és másod-lökvágás!	Védhárít első - másod mély harmad.
1—2—3 első és váltó-lökvágás!	Védhárít első - másod-első.
1—2—3 váltó-lök- és első vágás!	Védhárít első - másod-első.
1—2—3 első váltó-szúrás és első vágás!	Védhárít első - másod-első.
1—2—3 váltó-szúrás másod-első vágás!	Védhárít első - másod-első.
1—2—3 másod ellen-első és másod ellenében!	Védhárít másod ellen-első-másod.
1—2—3 Kettős lök és harmad-vágás!	Védhárít kettős másod-ellen-harmad.
1—2—3 negyed - váltó-szúrás-első vágás!	Védhárít - negyed - harmad-első.

és így tovább.

Belső érintkezés.

1—2—3 másod-első-másod-vágás!	Védhárít másod - első-másod.
1—2—3 másod-első-harmad-vágás!	Védhárít másod - első-harmad.
1—2—3 másod-első és lökvagás!	Védhárít másod - első mély negyed.
1—2—3 másod-negyed-harmad-vágás!	Védhárít másod-negyed-harmad.
1—2—3 másod lök és másod-vágás!	Védhárít másod - első-másod.
1—2—3 másod lök és harmad-vágás!	Védhárít másod - első-harmad.
1—2—3 másod lök és első vágás!	Védhárít másod mély első-első.
1—2—3 lök első és lökvágás!	Védhárít másod - első mély negyed.
1—2—3 másod és váltó lökvágás!	Védhárít másod - első mély negyed.

k.	*t.*
1—2—3 váltó lök és első vágás!	Védhárít másod-mély első-első.
1—2—3 váltó lök és lökvágás!	Védhárít másod-első-mély negyed.
1—2—3 váltó lök és harmad-vágás!	Védhárít másod-első-harmad.
1—2—3 váltó-szúrás lök és elsővágás!	Védhárít másod mély első-első.
1—2—3 első ellen-másod és első vágás ellenében!	Védhárít első ellen-másod-első.
1—2—3 első ellen-másod és negyed-vágás ellenében!	Védhárít első ellen-másod-negyed.
1—2—3 kettős lök és negyed-vágás!	Védhárít első ellen-másod-negyed.
1—2—3 harmad-váltó szúrás és lökvágás!	Védhárít harmad-negyed-harmad.

és így tovább.

Harmad-kiállás.

1—2—3 negyed-harmad-negyed vágással!	Védhárít negyed-harmad-negyed.
1—2—3 negyed-másod-első vágás!	Védhárít első-másod-első.
1—2—3 váltólök- és első vágás!	Védhárít negyed-harmad-első.
1—2—3 negyed-első és lökvágás!	Védhárít negyed-első-mély negyed.

és így tovább.

Ha a kettős cselnek előhaladással kell kapcsolatban megtétetnie, akkor mindkét csel előhaladással tétetik meg, s csak ezen mozdulat után történik meg a tulajdonképpeni vágás.

A cselfogások megtanulása és begyakorlása különösen nagy fontosságú a kézcsukló hajlékonyságának kiművelésére, mint a támadás megkezdésére okvetlenül szükséges előzményre nézve; valamint nem kevésbé nagy fontosságú az a vívás közben előforduló előnyöknek gyors és éles áttekintés által való felismerésére nézve.

Itt azonban lehetetlen minden cselfogást felidéznünk; ami is a tanuló szorgalmának hagyatik fent, hogy az itt előadott bevezető szabályok nyomán,

magának czélszerű és gyakorlati támadó mozdulatokról eredeti új fogalmakat elméletben megteremtvén, azokat, úgy mint a védhárításoknak változatosságát külön-külön saját eszméje szerint begyakorolja; mivel itt nagyon is hosszúra nyúlnék, minden egyes vívási mozdulatoknak és ellenmozdulatoknak leczkeszerű előadása, azért ezeket a magángyakorlatnak kell pótolnia.

VI. leczke.

Sikló-védhárítások.

Sikló-védhárításoknak azokat nevezzük, melyek az ellenfél vágását vagy váltó-szúrását akként hárítják el, hogy saját pengénk az ellenfél pengéje hosszában hátrafelé csúszván, ez által utóbbi a támadási vonalból eltávolíttatik.

A sikló-védhárítással mindig vágás van összekötve, miért is az mindig előlről hátrafelé történik és a reá következő vágást megteszi; e szerint a penge ívalakban mozog, melynek fele siklásból előről hátrafelé történik, másik fele pedig e vágást hátulról előre eszközli.

A sikló saját pengénk közepével történik az ellenfél pengéje gyengéjének hosszában egész a hegyén át.

Külső érintkezés.

k.	*t.*
	Első vágás.
Sikló-első védhárítás és első vágás! (A kard az első védhárításból hátrafelé saját bal vállunk irányában az ellenfél kardján végig siklik, és ezen mozdulat az első vágással összeköttetik.)	
Állás! *	Első védhárítás.

---

* Úgyszintén minden következő gyakorlat után.

k.	*t.*
Sikló-első védhárítás negyed-vágás! *Sikló-első védhárítás kör-vágás!* *Sikló-első védhárítás harmad-vágás!* *Sikló-első védhárítás másod-vágás?*	Első vágás és az utána megfelelő védhárítás.
Sikló-negyed - védhárítási másod-vágás! (A negyed-védhárításból könnyű nyomással az ellenfél pengéje ellenében siklik, és másod-vágás tétetik.)	Negyed vagy mellvágás és hárít a mély harmaddal.
Sikló - negyed - védhárítás első vágás! *Sikló - negyed - védhárítás negyed-vágás!* *Sikló - negyed - védhárítás kör-vágás!*	Negyed vagy mellvágás, és a megfelelő védhárítás.
Sikló - mély - negyed - védhárítás és oldalvágás! (A kard könnyű nyomással harántosan lefelé visszasiklik és ezen mozdulat a vágással összeköttetik. A siklás alatt a test felső része vissza és a vágásnál újra elővétetik.	Mellvágás és hárít a másod vagy mély harmad.
Sikló-mély negyed-védhárítás és harmad-vágás! *Sikló-mély negyed-védhárítás és első-vágás!* *Sikló-mély negyed-védhárítás és negyed-vágás!* *Sikló-mély negyed-védhárítás és mellvágás!*	Mellvágás és a megfelelő védhárítás.

Belső érintkezés.

Másod vagy oldalvágás.

k.	*t.*
Sikló-másod-védhárítás és első-vágás! (Kar és kard a másod-védhárításba jő és az ellenfél kardja érintkezésénél jobb oldalra való nyomással visszasiklik, mire az első vágás következik.)	Első védhárítás.
Sikló-másod-védhárítás és harmad-vágás! *Sikló-másod-védhárítás és oldalvágás!* *Sikló-másod-védhárítás és másod-vágás!*	Másod vagy oldalvágás és a megfelelő védhárítások.
Sikló-harmad-védhárítás és körvágás! (Könnyű nyomással a harmad-védhárításból az ellenfél kardja ellen a magunké hátrafelé siklik és ezen mozdulat a körvágással összeköttetik.)	Harmadvágás. Mély negyed vagy első védhárítás.
Sikló-harmad-védhárítás és első vágás! *Sikló-harmad-védhárítás és harmad-vágás!* *Sikló-harmad-védhárítás és másod-vágás!*	Harmadvágás és a megfelelő védhárítások.
Sikló-mély harmad-védhárítás és mell-vágás! (A kard, ellenkezőleg mint a sikló mély negyednél, visszasiklik és a mellvágás végbevitetik.)	Oldalvágás. Mély első vagy negyed-védhárítás.
Sikló-mély-harmad-védhárítás és negyed-vágás! *Sikló-mély-harmad-védhárítás és első-vágás!*	Oldalvágás és a vágásnak megfelelőleg hárít.

k.	*t.*
Sikló-mély-harmad-védhárítás és harmad-vágás! *Sikló-mély-harmad-védhárítás es oldal-vágás!*	Oldalvágás és a vágásnak megfelelőleg hárít.

A sikló-védhárításokkal összekötött vágásokat a kardfok élével is kell gyakorolni.

Külső érintkezés.

	Váltószúrás vagy lökvágás.
Sikló-másod ellenvédhárítás és harmad-vágás!	Harmad-védhárítás.

Belső érintkezés.

	Váltó szúrás vagy lökvágás.
Sikló-első ellenvédhárítás és első vágás!	Első védhárítás.

Harmad-kiállás.

	Lökvágás vagy váltószúrás.
Sikló-harmad ellenvédhárítás és harmad-vágás!	Harmad-védhárítás.

Negyed-kiállás.

	Lökvágás vagy váltószúrás.
Sikló-negyed ellenvédhárítás és másod-vágás!	Másod- vagy mély harmad-védhárítás.

Ha a sikló-negyednél és sikló-harmadnál rövidebb úton akarunk a vágáshoz jutni, akkor a siklás nem a penge hegyén át, és nem is körív alakjában történik, hanem saját pengénknek középen való megnyomintása s egyszersmind csuszó-meghuzásból áll az, mely az ellenfél pengéjének gyengéje hosszában történik, hátulról előre.

A kar ennek kivitelénél kissé meghajlíttatik, s a penge éle az ellenfél felé van fordítva. Mihelyt ezen siklómozdulat, az ellenfél pengéjét eltávolította, akkor kinyujtatik és a vágás a legközelebb nyiló fedezetlen részbe behatol.

Ha az ellenfél, a mi első- és másod-védhárításainknak, netalán egy második alsó vágással kitért volna, s mi azt meghiusítani akarnók: akkor azt mély negyeddel és mély harmaddal tehetjük, ha az előírt mély védhárítással az ellenfél fegyverére *erős vágást* mérünk, *de a mely vágás korlátozott s annak a megnevezett mélységen alul terjednie nem szabad.*

Külső érintkezés.

k.	*t.*
	Első- s másod-vágás.
Sikló-első védhárítás, mély negyedütés és harmad-vágás!	Magas negyed-védhárítás.
Állás!	
	Első- és másod-vágás.
Sikló-első védhárítás, mély harmadütés és mellvágás a kardfok élével!	Mély első védhárítás.
Állás!	

VII. leczke.

Heves védhárítások.

Gyakran előforduló eset az, a mikor az ellenfélnél fedezetlen részt óhajtunk előidézni, a megkezdendő támadás érdekében, hogy annál biztosabban felhasználhassuk azt, vagy hogy az ellenfél vágását meghiusíthassuk, úgy hogy annak pengéje saját támadásunkat meg ne zavarja: ezt elérhetjük *a heves védhárításokkal.*

Ezen védhárítások kitünőségüknél fogva, a víművészetben főszerepet játszanak.

Minden heves mozdulatok saját pengénk erős részével rézsútos irányban, az ellenfél pengéje gyenge részén és annak hosszában, a kard karjának érintése nélkül, történnek.

A heves védhárításnak előre kell hatnia s az arra következő vágásnak korlátozva kell lennie.

Külső érintkezés.

k.	*t.*
	Első vágás.

k.	*t.*
Heves első védhárítás és első vágás! (Az első védhárítás erős ütéssel annyira fel- és előrefelé üttetik, hogy az ellenfél kardja hátravettetik.)	Magas negyed-védhárítás.
Állás!	
Heves első védhárítás és körvágás! *Heves első védhárítás és harmadvágás!* *Heves első védhárítás és oldalvágás!* *Heves első védhárítás és másodvágás!*	Első vágás és a megfelelő védhárítások.
	Negyed- vagy mellvágás.
Heves kör- és elsővágás! (Az ellenfél vágása harántosan úgy üttetik el, hogy annak kardja jobbra oldalt és hátrafelé vettetik.)	Első védhárítás.
Állás!	
Heves kör- és negyedvágás! *Heves kör- és körvágás!* *Heves kör- és harmadvágás!* *Heves kör- és oldalvágás!*	Negyed-, mell- vagy körvágás és a megfelelő védhárítás.
	Negyedvágás.
Heves védhárítás és első vágás! (Az ököl kis köralakú mozdulattal a váll magasságáig emeltetik, e mellett a kard hegye felemeltetik és röviden hátra vettetik, és az ütés az ellenfél kardja ellen a jobb mell irányában tétetik.)	Magas negyedvédhárítás.
Állás!	

k.	*t.*
Heves negyedvédhárítás és harmadvágás! *Heves negyedvédhárítás és negyedvágás!* *Heves negyedvédhárítás és körvágás!*	Negyedvágás és a harmadvágás ellen a mély negyedvédhárítás; a másik kettő ismeretes.
	Mellvágás!
Heves mély negyedhárítás és oldalvágás! (A mozdulat egyenlő a heves negyeddel, csakhogy itt az ököl a csipővel egy magasságban van.)	Másodvédhárítás.
Állás! *Heves mély negyegvédhárítás és első vágás!* *Heves mély negyedvédhárítás és negyedvágáz!* *Heves mély negyedvédhárítás és körvágás!*	Mellvágás; a védhárítások ismeretesek.

Belső érintkezés.

	Másodvágás.
Heves másodvédhárítás és és mellvágás! (A másodvédhárítás ütőleg, azaz harántosan jobbra keresztül ütve, úgy tétetik, hogy az ellenfél kardja balra oldalt és hátrafelé essék.)	Engedés (cediren) a negyedben. (»Engedés« l. IX. leczke.)
Állás! *Heves másodvédhárítás és oldalvágás!* *Heves másodvédhárítás és másodvágás!* *Heves másodvédhárítás és első vágás!* *Heves másodvédhárítás és körvágás!*	Másodvágás és hárít az ütésnek megfelelőleg.

k.	*l.*
	Harmadvágás.
Heves harmadvédhárítás és negyedvágás! (Az ököl kis köralakú jobbramozdításával és annak a váll magasságáig leeresztésével, a kard hegye felemeltetik és a jobb mell irányában az ellenfél kardjára üttetik.)	Engedés az elsőben.
Állás!	
Heves harmadvédhárítás és első vágás! *Heves harmadvédhárítás és harmadvágás!* *Heves harmadvédhárítás és másodvágás!*	Harmadvágés és a vágásoknak megfelelő védhárítás.
	Oldalvágás.
Heves mély harmadvédhárítás és mellvágás! (Hasonló a heves harmadvédhárításhoz, csak hogy az ököl a csípő magasságában van.)	Első védhárítás.
Állás!	
Heves mély harmadvédhárítás és első vágás! *Heves mély harmadvédhárítás és másodvágás!* *Heves mély harmadvédhárítás és harmadvágás!*	Harmad- vagy oldalvágás; a védhárítások ismeretesek.

Harmad-kiállás.

	Negyedvágás.
Heves negyedvédhárítás és harmadvágás!	Magas negyedvédhárítás.
Állás!	
	A kiállásból:
Heves negyedvédhárítás és harmadvágás! (A kard hegye lökvágásszerűen visszavettetik és a	

k.	*t.*
heves mozdulat végbe vitetik.)	Magas negyedvédhárítás.
Állás!	
és így tovább.	
Külső érintkezés.	
	Váltó szúrás.
Heves másod ellenvédhárítás és mellvágás!	Negyedvédhárítás.
Állás!	
Harmad-kiállás.	
	Lökvágás vagy váltószúrás.
Heves harmad ellenvédhárítás és mellvágás a kardfok élével!	Mély első védhárítás.
Állás!	
Negyed-kiállás.	
	Lökvágás vagy váltószúrás.
Heves negyed ellenvédhárítás és harmadvágás!	Hárít a másod magasan tartott ököllel vagy a harmad.
Állás!	

A lefegyverzés (Dés-armement).

A lefegyverzés azért eszközöltetik, hogy a fegyvert az ellenfél markából kisodorjuk s a küzdelemnek véget vessünk; ennek kivitelére a heves mozdulatok s főleg pedig heves csavarítások alkalmazandók.

A lefegyverzés természetesen nem mindig sikerül, de ha nem is sodortatik is ki az ellenfél kezéből mindig a kard, a vívó a nyert fedezetlen részt legalább felhasználhatja; a mennyiben az ellenfél bizonnyal elkésik a védhárítással.

Ha lefegyvereztetett az ellenfél, a győzelem ez által eldőlt s elmarad a további vissz-elégtételadás (Riposte). Vívóteremben a győztes fél igyekezzék az

ellenfél kezéből kisodort kardot sietve felemelni és személyesen neki átnyujtani.

A lefegyverzés hatálytalanná tétetik:

1. az ökölnek laza engedése (Cediren) és

2. az által, hogy saját pengénknek felemelése, leeresztése vagy hirtelen visszavonása által az ellenfél vágásának túlhajtását lehetővé tesszük.

Az előadott leczkékben jeleztük, mint kelljen és mely esetekben az engedést (Cediren), a heves mozdulatok után, megtenni.

A vágás túlhajtását az ellenfél részéről könnyen előidézhetjük a heves mozdulat kikerülésével, ha csak valamennyire is kiismertük annak vímodorát. Elvonjuk ugyanis az ellenfél elől, támadásának pillanatában, saját pengénket s ugyanoly hirtelenséggel magunk használjuk fel az ellenkező oldalon támadt fedezetlen részt.

A lefegyverzés ma már minden iskolában tanittatik; az előnyök azonban, melyeket nyújt, egy vívó által sem zsákmányoltatnak ki, hanem csakis mikénti tartásának tüzetesszerű kimutatására alkalmaztatik.

A lefegyverzés leghatályosabban kivihető a harmad- vagy másodvágással, a másod- és körvágással való lefegyverzés szerfeletti ügyességet igényel; de főleg ügyelnünk kell, hogy a lefegyverzésnél nagy mozdulatokat ne tegyünk s az ismétlésektől óvakodjunk, mivel az ellenfél azok elől könnyen kitérhet, s a pillanatban észrevett fedezetlen részt könnyen a mi kárunkra használja fel.*

---

* A XVI-ik századig Franklionban, minden párbajnál, azon eszmétől vezéreltettek az illetők, hogy az eredmény biztositása múlhatatlanúl követeli az ellenfél lefegyverzését, s úgy a legyőzött a győző kegyelmének lett martaléka; a lovagias szellem maga is alélt volt szemben a megszokás ezen rossz törvényével.

A lefegyverzett s minden önvédelmi eszköztől megfosztott ellenfélnek halállal való büntetése, vagyis egyszerű megölése, még a IX-ik század után is, az e korbeli erkölcsi fogalmak által szentesitett szokás maradt. Csak is a XVI. századbeli műveltség és finomult erkölcsök vetettek véget az ily harcznak

Mindamellett a lefegyverzés szokása továbbra is fentartotta magát azon különbséggel, hogy a mint az ellenfél lefegyvereztetett, s a kard az ellenfél kezébe került, az az

VIII. leczke.

Csavarítások (Croisè).

Csavarításnak neveztetik a kard pengéjének egyes irányban való oly csavarítása, melynél az ellenfél kardpengéje gyenge részének saját kardpengénk erős részén kell nyugodnia.

Ezen pengecsavarítások az elsőből a harmadba; a másodból a negyedbe; a harmadból az elsőbe és a negyedből a másodba való átmenetekkel történnek.

A csavarítások a védhárítással köttetnek össze, melytől elnevezésöket nyerték, vagy támadási mozdulatok gyanánt használtatnak fel, s felosztatnak *álló és heves csavarításokra.*

Álló csavarítások azok, melyek vagy mint védhárítások, vagy mint bevezetés valamely vágás- és szúráshoz használtatnak; ellenben *heves csavarítások* azok, amelyek a lefegyverzés czéljából legközelebbi kisérlet gyanánt alkalmaztatnak.

a) Álló csavarítások.

Külső érintkezés.

k.	*t.*
	(Kardjának gyengébb részét az ellenfél kardjának erősebb részére helyezi el.)
Negyedcsavarítás és harmadvágás!	Enged a csavarításnak és harmadvédhárítás.
Állás!	

Belső érintkezés.

	Mint fent.
Harmadcsavarítás és mellvágás a kardfok élével!	Mint fent és első védhárítás.
Állás!	

---

ellenfél felé forditott markolattal, tehát a pengénél fogva adatott vissza, s ezen gyakorlat mai napig is és minden vivóteremben megmaradt. Ebből világosan kitünik, hogy a lefegyverzésnek tulajdonképpen semmi gyakorlati haszna sincs.

Harmad-kiállás.

k.	*t.*
	Mint fent.
Első csavarítás és másodvágás!	Mint fent és mély harmadvédhárítás.
Állás!	

Negyed-kiállás.

	Mint fent.
Másodcsavarítás és harmadvágás!	Mint fent és harmadvédhárítás.
Állás!	

Külső érintkezés.

	Első csel.
Első védhárítás, harmadcsavarítás és lökvágás!	Ellen áll harmaddal és negyedvédhárítás.
Állás!	
	1—2. Első és másodvágással.
Első másodvédhárítás, negyedcsavarítás és lökvágás!	Ellen áll negyeddel és harmadvédhárítás.
Állás!	
	Harmad csel.
Harmadvédhárítás, első csavarítás és oldalvágás!	Ellenáll az elsővel, és mély harmad- vagy másodvédhárítás.
Állás!	
	Negyed csel.
Negyedvédhárítás, másodcsavarítás és mellvágás!	Negyedvédhárítás.
Állás!	
	Negyed csel.
Negyedvédhárítás, másodcsavarítás és lökvágás befelé!	Ellenáll a másodban és mély harmadvédhárítás.
Állás!	

k.	*t.*
	Első csel.
Első védhárítás és csavarító szúrás!	Harmadvédhárítás.
Állás!	
	Negyed csel.
Negyedvédhárítás és csavarító szúrás!	Másodvédhárítás.
Állás!	
	1—2. Első- és másodvágással.
Első, másodvédhárítás és csavarító szúrás!	Negyedvédhárítás.
Állás!	
	1—2. Első- és harmadvágással.
Első harmadvédhárítás és csavarító szúrás!	Első védhárítás.
Állás!	

A csavarvédhárítások a másodból a negyedbe és az elővédhárításból a harmadba, az ellenfél kardpengéjének folytonos érintésével is megtehetők, s ez a *penge lapjával* történik, a mikor a kard hegye az ököllel egyforma magasságban, a negyednél rézsút balra a harmadnál pedig rézsút jobbra áll; az erre következő támadás azután akár vágással, akár szúrással történhetik.

Csavarítások a kard lapjával.

Külső érintkezés.

k.	*t.*
	Elő csel.
Első védhárítás, csavarítás a kard lapjával és negyedvágás!	Első védhárítás.
Állás!	
	1—2. Első- és másodvágással.
Első- és másodvédhárítás, csavarítás a kard lapjával és harmadvágás!	Magas negyedvédhárítás.
Állás!	

b) Heves csavarítások.

Ezek saját pengénknek az ellenfél kardja hosszában mért erőteljes és sújtó mozdulatból történnek és pedig szokás szerint mindig előre.

Külső érintkezés.

k.	*t.*
	Első csel.
Első védhárítás, heves csavarítás és mellvágás a kardfok élével! (Átmenet a heves harmadba.) *Állás!*	Első védhárítás.
	1—2. Első és másodvágással.
Elsó- és másodhárítás, heves csavarítás (Átmenet a heves negyedbe) *és harmadvágás! Állás!*	Magas negyedvédhárítás.
	Negyed csel.
Negyedvédhárítás, heves csavarítás (Átmenet a heves másodba) *és mellvágás! Állás!*	Mély negyedvédhárítás.
	1—2. Negyed- és harmadvédhárítás.
Negyed- és harmadvédhárítás, heves csavarítás (Átmenet a heves körbe) *és másodvágás! Állás!*	Mély harmadvédhárítás.

IX. leczke.

Az engedés (Cediren).

Engedni a vívásnál annyit tesz, mint az ellenfél erős szúrásának vagy valamely heves mozdulatának, az ökölnek fordulatával és saját pengénk eléje tartásával (de minden csavarítás kizárásával) engedni, s ily módon a támadást kikerülni.

Az eredeti állásban, a külső oldalra irányult szúrások és heves mozdulatok, az ily engedéssel a negyedben, a belső oldalra irányzottak pedig a harmadban védhárítandók és pedig kinyújtott karral, s a penge hegyének az ökölnél magasabb tartása mellett.

A felső kiállásokban, vagyis a negyed- és harmadban az engedés a belső oldalon történik, magas negyedben jobbra és oldalvást hátrafelé tartott pengével és külső oldalnál magas harmad- vagy első védhárításban.

Külső érintkezés.

k.	*t.*
	Szúrás.
Engedés a negyedben és szúrás!	Magas negyedvédhárítás.
Állás!	

Belső érintkezés.

	Szúrás.
Engedés a harmadban és szúrás!	Harmadvédhárítás.
Állás!	

Harmadkiállás.

	Szúrás.
Engedés az elsőben és szúrás!	Első védhárítás.
Állás!	

Negyedkiállás.

Engedés a magas negyedben és szúrás!	Másodvédhárítás.
Állás!	

Ilyenformán jönek itt a heves védhárítások és a heves csavarítások leckéi is alkalmazásba.

X. leczke.

Vas-csapások (Battements).

A vascsapások nem egyebek, az ellenfél pengéjére irányzott erőszakos támadásoknál vagyis cseleknél, a végből, hogy azt helyzetéből kiverjük; és hogy az

ellenfelet oly mozdulatok megtételére csábítsuk, melyeket saját czéljainkra szándékozunk felhasználni s egy az ellenfél pengéjére mért erős vágásból állanak. Az ily váratlan erős ütés önkénytelen és pillanatnyi megrettenést, megszeppenést szül, miáltal természetesen fedezetlen rész nyílik, mely a mint egy pillanatban támadt, éppen oly hirtelenséggel fel is használandó.

Nagyon jó eredménnyel alkalmazhatók az ily vascsapások ellenében az áttétel és váltókkal kapcsolatban kivitt visszavágások; de ha ezek elmulasztatnak, nem marad egyéb hátra a védhárításnál.

A vascsapásoknak tulajdonképen csakis támadásoknál s azon esetben kell alkalmaztatniok, ha az ellenfél kinyujtott kiállást foglalván el, kardjának hegyét fenyegetőleg felénk irányozza, vagy ha az ellenfél pengéje csellel helyzetéből ki nem hozható.

Kezdők, vagy elméletileg nem iskolázott vívók által gyakran, sőt majdnem minden támadásnál használtatnak a vascsapások; habár az ellenfél által elfoglalt kiállás nem is szolgáltat rá okot, s csakis hogy látszólag magok veszélyeztetése nélkül vihessék keresztül azokat.

Ezen vascsapások alkalmazása azonban, — eltekintve attól, hogy azon esetre, ha az ellenfél csak legkisebb részben is megsejti, miszerint vascsapást készül a ellene mérni, ő egyszerűen engedéssel másik (vagy kitéréssel) nem csekély veszélyt idézhet elő, — határozottan elvetendő.

A szó valódi értelmében vívónak, mindenkoron elegendő eszközök állanak rendelkezésére, hogy támadását hathatósan érvényesíthesse.

A vascsapások
a) rövidekre és } osztatnak.
b) erősekre }

és az egyidejűleges előrehajlással, a penge élével, valamint annak fokával egyaránt keresztül vihetők.

A rövid vascsapásnak főleg az a czélja, hogy a szándékolt vágásnak fedezetlen részt nyisson, *az erős vascsapás* pedig nem egyéb a heves védhárításnál és heves csavarításnál, vagyis a lefegyverzés megkisérlésénél, mely az ellenfél kiállásának irányul de úgy, hogy az ellenfélnek ne maradjon védállás foglalására ideje, az az nehogy az éles vascsapást kikerülhesse s abban a pillanatban maga tehesse meg a támadást.

a) Rövid vascsapások.

Külső érintkezés.

k.	*t.*
Csapás és mellvágás a kardfok élével!	Engedés a negyedben.
Állás!	
Csapás és lökvágás befelé!	A csapás után a másodvédhárítás, a lökvágást a mély harmaddal hárítani.
Állás!	
Körcsapás és oldalvágás!	Engedés a harmadban.
Állás!	
Körcsapás és lökvágás kifelé!	Első és mély negyed védhárítás.
Állás!	

Belső érintkezés.

Másodcsapás és mellvágás!	Engedés a negyedben.
Állás!	
Másodcsapás és körvágás!	Mély negyed védhárítás.
Állás!	
Másodcsapás és lökvágás befelé!	Másod- és mély harmad védhárítás.
Állás!	

Harmadkiállás.

Csapás és negyedvágás!	Engedés az elsőben.
Állás!	
Csapás és lökvágás befelé!	Harmad- és negyedvédháritás.
Állás!	
Negyedcsapás és harmadvágás!	Engedés a magas negyedben.
Állás!	

k.	*t.*
Negyedcsapás és lökvágás kifelé!	Negyed- és harmadvédhárírás.
Állás!	

és így tovább.

A rövid vascsapások csel és több vágás által követve is történhetnek, például:

Külső érintkezés.

k.	*t.*
Mell csel, másodcsapás és mellvágás!	A csel elháríttatik az elsővel, és az ellenfél csapása után történik az engedés a negyedben.
Állás!	
1—2. Első- és másodvágással, körcsapás és oldalvágás!	Első- és mások-védhárítás és azután engedés a harmadban.
Állás!	

és így tovább.

b) Erős vascsapások.

Kardérintkezés nélkül.

(Előkészület a kinyujtott másodban). *Heves negyed- és harmadvágás!* *Állás!* *Heves negyed- és lökvágás kifelé!* *Állás!*	Harmadkiállás.
(Előkészület a harmadban). *Heves kör- és körvágás!* *Heves kör- és oldalvágás!* *Heves kör- és lökvágás befelé!*	Másodkiállás.

Heves kör- és lökvágás kifelé! *Heves másod- és elsővágás!* *Heves másod- és mellvágás!* *Heves másod- és lökvágás kifelé!* *Heves másod- és lökvágás befelé!*	Másodkiállás.
(Előkészület a harmadkiállásban). *Heves negyed- és harmadvágás!* *Negyed a kard lapjával és harmadvágás!* *Heves kör- és harmadvágás kanyarulattal jobbra!*	Kinyujtott magas első kiállás. (Az ököl az arcz előtt, a kard hegye előre felé áll.)
(Előkészület a rövid másod).	Előnyujtott magas első kiállás, leeresztett testállással.
Heves kör- és körvágás! *Állás!*	

Magától értetik, hogy itt a vascsapások után is alkalmazhatók a cselek.

Minthogy pedig az erős csapásoknak (mint az előzményileg említve lett) előkészíttetniök kell, azért azoknak kivitelében nem szükségeltetik a pengének egyébkénti emelintése, azért azoknak kivitele is az előkészület szempontjából kell hogy történjék.

Ha azt akarjuk, hogy ellenfelünk erős csapásunk elől kitérjen, akkor sujtva vágunk, de a korlátozott kardütéssel; minek az a következménye, hogy az ellenfél támadó vágását elhárítjuk s a legközelebb nyíló fedezetlen résbe vágunk.

Az ellenfél vascsapásait kikerülhetjük akár a penge felett, akár alatt véghez vitt váltóval, s rendszerint vágás vagy szúrással kapcsolatban.

XI. leczke.

Visszvágások (Riposte).

Visszvágásnak nevezzük a védhárításból a támadásba való leggyorsabb, csakis pillanatnyi átmenetelt; s így a megejtendő vágásnak is, a mennyire csak lehetséges, folytatva kell történnie. Ebből azon szabályok vonhatók le, hogy a visszvágásokat *mindig a legközelebbi fedezetlen rész ellen* kell intézni.

Minél gyorsabb a visszvágás, hihető, hogy annál valószínűbb lesz a támadás sikere is.

A visszvágások legbiztosabb módja az ellenfél magunk veszélyeztetése nélküli megsebzésének s jó és veszedelmes vívóra hagy következtetni, ha valaki bevárja a támadást s csakis a visszvágásokra szorítkozik, mert az ellenfél támadásának bevárása hideg és nyugodt elhatározást, az ellenségnek éles megfigyelését hagyja feltételezni, valamint a megfelelő ellenállások gyors megválasztására és ismeretének képességére hagy következtetni.

Külső érintkezés.

k.	*t.*
Első védhárítás és másod-visszvágás!	Mély harmadvédhárítás.
Állás!	
Első védhárítás és harmad-visszvágás! *Első védhárítás és első visszvágás!* *Első védhárítás és negyed-visszvágás!* *Első védhárítás és kör-visszvágás!*	Első vágás és az ellenfél visszvágása után a megfelelő védhárítás.

A jelzett módon a visszvágások, a mester által kivitt negyed és körvágás után, minden fedezetlen részbe vezethetők.

Belső érintkezés.

k.	*t.*
	Másodvágás.
Másodvédhárítás és más-sod-visszvágás!	Másodvédhárítás.
Állás!	

k.	*t.*
Másod-védhárítás és harmad-visszvágás! *Másod-védhárítás és első visszvágás!* *Másod-védhárítás és negyed-visszvágás!*	Másodvágás és a megfelelő védhárítás.

és így tovább.

Külső érintkezés.

1—2. Első- és másod vágással.

Első-másod védhárítás és ök-visszvágással! Mély harmadvédhárítás.

Állás!

s így tovább a cselek.

Belső érintkezés.

1—2. Másod- és első vágással.

Másod-első védhárítás és negyed-visszvágás! Negyedvédhárítás.

Állás!

így tovább.

Külső érintkezés.

Első vágás.

Első védhárítás, 1—2. másod- és első visszvágással! Másod- és első védhárítás.

Állás!

Első védhárítás, 1—2. másod- és negyed-visszvágással! *Első védhárítás, 1—2. másod- és körvisszvágással!*	Első-vágás és a megfelelő védhárítás.

Belső érintkezés.

Másodvágás.

Másod-védhárítás, 1—2. első és másod-visszvágással! Első- és másodvédhárítás.

Állás!

s így tovább.

Vissz-szúrások.

k.	*t.*
Első védhárítás és vissz-szúrás! *Harmad-védhárítás és magas vissz-szúrás!*	Mozdulatok és ellen-mozdulatok ismeretesek.

s így tovább.

Mennyiben *a sikló és heves védhárítások* mindig vágással kapcsolatban történnek, s a védhárítás módja által a visszvágás készíttetik elő, azért az erről szóló leczke itt ismétlendő.

Általában minden eddig itt előadottakból szükséges e helyütt a gyakorlati ismétlés; a mennyiben igen fontos szabály az, hogy *minden vágást, mihelyt az védhárítva felfogatott, a védhárítás álláspontjáról haladéktalanul viszonozni kell.*

XII. leczke.

Ismétlések (Reprise).

Ismétlő vágásnak az neveztetik, mely még a kitörésbeni időzést alatt a legközelebb nyíló fedezetlen résznek irányoztatik, melyet az ellenfél felfogott bár, de közvetlenül utána nem megy át támadásba.

Azon pillanatban a mint az ellenfél védhárít, a test felső része annyira hátra hanyatlik, mintha az állásba akarnánk visszahelyezkedni; míg a jobb kar egyidejűleg mérsékelt hajlásban marad s a penge kissé visszavonatik. Ezen előkészületből következik azután a második vágás.

Az ismétlések kivitelénél azonban előbb meg kellett győződnünk a felől, hogy az ellenfél az általa tett támadásnál vagy éppen nem, vagy csak elkésve időveszteséssel tette meg az ismétlő vágást. Továbbá az ismétlések oly vívók ellen alkalmazandók, kik minden támadásnál visza szokták vonni testüket, csakhogy a támadást kikerüljék; ezek aztán a mi látszólagos hátrálásunkkal becsalatnak az állás helyzetébe s megkapják, mihelyt testüket előtólták, az ismétlő vágást.

Csupán kezdők, vagy minden szakszerű ismeretek nélküli vívók halmoznak meggondolatlanul minden nem sikerült, vagy visszautasitott támadás után vágást vágásra, mintegy azon hitben, hogy ez által ismétlő vágásokat intéztek. Az ily vírendszereknél azután a valódi víművészet elveinek el kell veszni.

Külső érintkezés.

k.	*t.*
Első vágás és első ismétlés!	Első védhárítás.
Első vágás és első ismétlés a kardfok élével!	Első és negyedvédhárítás.
Első vágás és negyed ismétlés!	Első és negyedvédhárítás.
Első vágás és negyed ismétlés a kardfok élével!	Első és negyedvédhárítás.
Első vágás és másod ismétlés!	Első és másodvédhárítás.
Első vágás és harmad ismétlés!	Első és harmadvédhárítás.
Első vágás és lökvágás ismétlés!	Első és mély negyedvédhárítás.
Első vágás és váltó-szúrás ismétlés!	Első és másodvédhárítás.

A negyed-, mell- és körvágás utáni ismétlések hasonlók az előbbeniekhez.

Belső érintkezés.

k.	*t.*
Másodvágás és másod ismétlés!	Másodvédhárítás.
Másodvágás és másod ismétlés a kardfok élével!	Másodvédhárítás.
Másodvágás és harmad ismétlés!	Másod és harmadvédhárítás.
Másodvágás és első ismétlés!	Másod és első védhárítás.
Másodvágás és negyed ismétlés!	Másod és negyedvédhárítás.
Másodvágás és körismétlés!	Másod és mély negyedvédhárítás.
Másodvágás és lökvágás ismétlés!	Másod és mély harmadvédhárítás.

k.	*l.*
Másodvágás és másod-szúrás ismétlés!	Másodvédhárítás.
Másodvágás és váltó-szúrás ismétlés!	Mások és első védhárítás.

s így tovább.

Külső érintkezés.

Első vágás és 1—2. mások és első ismétléssel!	Első-mások-első védhárítás.
Állás!	

s így tovább.

Belső érintkezés.

Másodvágás és 1—2. első és mások ismétléssel!	Mások - első - mások - védhárítás.
Állás!	

s így tovább.

A vágásnak az ismétléssel való egybekapcsolása igen változatos; a tanuló az előbbi leczkékben előadottakat azon módon fogja itt alkalmazásba hozni, a mint az a jelen leczkében jelezve lett.

Az ismétlések, kivált eleinte, a kezdőkre nézve igen nehéz kivitelűek; mivel az ismétlésnél teendő testmozdulat, — a kitörésnél szükséges test hátradűlése és a pengének egyidejű visszavonása, mely mozdulatnak cselt kell képeznie, — csak hosszas gyakorlat és ismételt tanulmány által érhető el.

Az ismétlések a cselek osztályába tartozván, annálfogva azoknak megtanulása igen nagy fontosságú, miért a begyakorlásukra is a legnagyobb szorgalom fordítandó.

XIII. leczke.

Megelőző vágások és szúrások (Tempo).

Előző (Tempo) vágások, vagyis az ellenfél vágásait *megelőző vágások* kétféleképen jönnek létre, és pedig:

a) ha az ellenfél támadásába rövidebb készülettel közbevágunk, és

b) ha a megtámadott testrészt a támadás köréből kivonjuk, s egyidejűleg vágást vagy szúrást intézünk az ellenfél legközelebbi fedezetlen részébe.

Az előző vágásoknak röviden, gyorsan és félénk kétkedés nélkül kell történniök.

Előző vágások az állásban hátralépéssel történnek, a visszvágások elleniek pedig részint kanyarodással, részint pedig a kitörésnek oly kiemelésével, hogy innen a hátrahajlás vagy a hátralépés könnyen kivihető lehessen.

Az előző vágások, az egyszerű vágás ellenében épen úgy alkalmaztatnak, mint a csellel kapcsolatos vágások ellen; ez utóbbi esetben az első csel ellentállással védháríttatik, a második pedig előző vágással.

Előző vágások heves vagy sujtó védhárítások ellenében ezen védhárítások elöli kitérés, a pengének átemelése vagy mellőzése által történnek.

Minden előző vágásoknál azonban állania kell azon alapelvnek, hogy csak az ellenfélénél gyorsabb mozdulatokkal érhetjük el a czélt és hogy a testnek mindig fedezve kell maradnia.

Előzetes vágások — melyek jó eredmény valószínüségével nem bírnak — mindig mellőzendők.

Az előzetes vágások helyes és ügyes alkalmazása, minden vigyázatlan s előre nem látó ellenfélre elhárithatlau veszélyt hoz s mihamar víképtelenné teszi azt, mivel ezen vágások többnyire a karra irányoztatnak.

Megyzendő azért is, hogy az előzetes vágásoknak értelmes keresztülviteléhez, a kéznek biztosságára, rendkívüli gyorsaságra és művészi jártasságra van szükség, s azért soha sem tévesztendő szem elől a víművészetnek azon alapelve, hogy *a jó védhárítások és biztos visszvágások a vivás főalaptételeit képezik.*

a) Megelőző vágások és szúrások.

Külső érintkezés.

k.		*t.*
Harmad *Negyed* *Kör*	*előző vágás!*	Első és negyedvágás ellen.
Első *Kör*	*előző szúrás!*	

Állás!

k.		*t.*
Első *Negyed* *Kör*	*előző vágás!*	Mellvágás ellen.
Másod *Első* *Kör*	*előző szúrás!*	

Állás!

Első *Negyed* *Kör*	*előző vágás!*	Körvágás ellen.
Másod		
Első *Kör*	*előző szúrás kanyarulattal jobbra!*	

Állás!

Első *Negyed* *Kör*	*előző vágás!*	Lökvágás ellen.

Állás!

Lökvágás befelé.

Ellen-lökvágás kanyarulattal balra!

(Kikerüli a lökvágást és lökvágást kifelé vág.)

Állás!

Belső érintkezés.

Negyed *Harmad* *Másod*	*előző vágás!*	Első és harmadvágás ellen.
Első *Kör*	*előző szúrás!*	

Állás!

Első *Másod*	*előző vágás!*	Oldalvágás ellen.

Állás!

Harmad *Másod*	*előző vágás!*	Másodvágás ellen.
Első *Másod* *Kör*	*előző szúrás!*	

Állás!

k.	*t.*
Első Negyed } *előző vágás!* }	Lökvágás ellen.
Állás!	
	Lökvágás kifelé.
Ellen-lökvágás kanyarulattal jobbra! (A külső lökvágás belső lökvágással mint megelőző vágással kikerülendő.)	
Állás!	

A vágásokat a kardfok élével is kell gyakorolni.

b) Megelőző vágások a visszvágások (szúrások) ellen.

k.	*t.*
Negyedvágás!	
Másod Kör } *előző vágás!*	Első visszvágás ellen.
Első Kör } *előző szúrás!*	
Állás!	
Negyedvágás!	
Első a kardfok élével *Negyed a kardfok élével* *Kör a kardfok élével* } *előző vágás!*	Negyed visszvágás ellen.
Negyed Kör } *előző szúrás kanyarulattal jobbra!*	
Állás!	
Negyedvágás!	
Első a kardfok élével *Negyed a kardfok élével* *Másod a kardfok élével* } *előző vágás!*	Körvisszvágás ellen.
Első Kör } *előző szúrás kanyarulattal jobbra!*	
Állás!	
1—2. Első- és másodvágással!	
Harmad a kardfok élével *Másod a kardfok élével* *Kör a kardfok élével* } *előző vágás!*	Első visszvágás ellen.
Első Kör } *előző szúrás kanyarulattal balra!*	
Állás!	

1—2. Első- és másodvágással!
Harmad a kardfok élével } *előző* } Oldal - viszvá-
Másod a kardfok élével } *vágás!* } gás ellen.
Állás!

1—2. Első- és másodvágással!
Harmad a kardfok élével } *előző* } Másod visszvá-
Másod a kardfok élével } *vágás!* } gás ellen.
Állás!

XIV. leczke.

A fél és zárt távolságbani magatartás.

A fél és zárt távolságokban a vágások és védhárítások már ki nem vihetők úgy, mint az előbbeni leczkékben előadtuk, mivel épen az állás maga már korlátozottabb.

a) Fél-távolságban.

A vágások féltávolságban úgy a kard élével, mint annak fokával és az ökölnek egyidejű visszavonása mellett, akként intéztetnek, hogy azok rendesen hirtelenebbül rövidebbekre szabatnak ki.

A negyed és harmadvágás a *kard lapjával* történik, az *első és másodvágások röviden* veendők. A *másod rövid vágásnál* a kar úgy nyúlik előre és lefelé, hogy az ökül a jobb csípő felé áll, mialatt a penge hegye az ellenfél mellének van irányulva.

A mély negyed és mély harmad különösen alkalmasak a féltávolságbani vívásnál.

b) A zárt távolságban.

Ezen víállásban a két ellenfél kardjának markolata, illetve a kard kosara egymáson fekszik; épen azért:

ezen állásban azon mozgató erőt, mely a kardot minden irányban kormányozza, kell hatalmunkba keritenünk, az pedig úgy történhetik, hogy az ellenfél előkarját vagy öklét saját karunk azonos részeivel nyomjuk, vagy saját őklünk csuklójának fordulata által az ellenfél öklét a miénkkel uraljuk és tehetetlenné teszszük.

Ezen tengelyfordulat az ökül csuklójában mindig az ökül állása után alkalmazkodik, mint a hogy az

alsó kiállásoknál való összeütközéskor magát a zárt távolságban találja, t. i. az első és másodikban, az ököl és penge ugyanazon az oldalon marad, s utóbbi a sikló védhárítások módjára a felső állásba hozatik. A felső kiállásnál, vagyis a negyed- és harmadban következik a tengely fordulása belülről a külső rész felé és megfordítva, mialatt a pengével egyidejűleg alökvágás az ellenfél kardjának megkerülésével (vagyis változásul) történik.

Így fog aztán a csukló tengelyének az elsőből a negyedbe, a másodból a harmadba, s a negyedből a harmadba és a harmadból a negyedbe való fordulása befejeztetni.

Minden állásokban az ököl mélyen, a penge meredeken felfelé élével az ellenfél felé van irányozva.

Az előbb nevezett védhárítások *erőszakolt védhárításoknak* neveztetnek és mint ilyenek erőszakkal, t. i. az ellenfél öklének lenyomásával vitetnek keresztül.

A védhárítások megnevezése.

Első
Másod
Harmad és *erőszakolt (forcirte) védhárítások.*
Negyed

Az erőszakolt védhárítások az által is előidézhetők, hogy féltávolságban kiállva egyik kardkosarat a másikhoz viszszük s egy mozdulattal a csukló tengelyének fordulását előidézzük.

Sikerült kar vagy ökölnek lenyomása után lovagiatlanság lenne a támadás további folytatása; s az érdemleges vágás ekkor csupán a földön jelzendő.

A leczkékben előterjesztett gyakorlatok — ha a kitűzött czélt el akarjuk érni — az előadott rendszeres sorrendben viendők keresztül.

Ezen módszer gyakorlati tapasztalatra van fektetve; magától értetvén, hogy a gyakorlatok mindig a szükséges elméleti oktatással kapcsoltatnak össze.

Karvéd-(Manchett)-Vívás.

A karvéd-vívás — a legtöbb vívó kedvencz gyakorlata — alapjában véve inkább kardjátéknak mondható, semmint vívásnak, mely által szabályszerű kezelés mellett, mindenesetre az éles tekintet fejlődik és a csukló gyors vágások kivitelében hajlékonynyá

válik, de az előnyöket, melyeket ez nyújt, többszörösen felűlmúlják, a rendszer és módozatok, melyekkel a karvéd-vívás gyakoroltatik.

A karvéd-vívásnál csakis a *kar és kéz sérülése czéloztatik.*

Az ellenfelek elfoglalják a szükséges távolságot, melynek elhagyása vagy a *kitörés mindkét fél részére tiltva van.*

A kitörés nemcsak hogy szabályellenes, de könynyen megis eshetik, hogy a kéznek irányzott vágás az ellenfél váratlan kitörésénél annak fejét vagy arczát érheti.

Miután a kardvéd-vívásnál sem az előhaladás, sem a kitörés megengedve nincsenek, azért sok karvéd-vívó nem is használ védhárítást az ellenfél vágásai ellen, hanem egyszerűen elvonul azok elől kitérés által (lásd Cavation), legyen bár a kardnak emelintése, lesülyesztése vagy viszarántásával. Minden ügyességök a kéznek hirtelen visszarántásában áll. Ők nemleges hárítással védekeznek, a kéz vagy kar ellen irányzott vágások ellenében, melyeket bizonynyal ki nem kerülendettek, ha hogy rendszeres védhárítással védekeztek volna.

A folytonos kitérésben áll a karvéd-vivó nagy hibája, de a mely kitérés az összeütközés és komoly viadalnál oly kitünővé válik.

Mtután az összeütközésnél a kéz kitérése vajmi keveset használ, azért az ezen vímodorhoz szokott vívók kikerülhetlen veszélynek teszik ki magukat, a mennyiben az erős védhárításhoz nincsenek szokva.

Az ily vívók erősebb megtámadtatás esetén és ellenében is szokásuk rabjai maradnak, s igyekeznek a pengének visszarántása, vagy testük ügyes kitérésével az ellenfél vágását kikerülni.

Ha már gyakorolni óhajtjuk a karvéd-vívást, akkor fel kell minden vágást fognunk kellő védhárítással és óvakodjunk elvből a kéz visszarántásától, és igyekezzünk lehetőleg folyton úgy előző vágásokat, valamint visszvágásokat minden védhárítás után kivinni, mellőzvén, minden verekedéshez, illő közbe vágást; továbbá kerüljünk minden karok és pengével való nagyterjedelmű mozgásokat; hanem ellenkezőleg, minden vágást igyekezzünk a csuklójából könnyedén és röviden megtenni, hogy így a penge forgatásával valami hasznos czélt érjünk.

a) Karvéd-kiállás.

A kiállásnak nincs semmi szabálya, az mindig az ellenfélhez alkalmazandó, ámbár a *harmadbani karvédállásnak* mindig elsőbbség adandó; azonban kinek-kinek szabadságában áll egyik állásból a másikba való átmenetel, már csak azért is, hogy az ellenfélnek támadásai megfontolására és átgondolására idő ne engedtessék.

A lábak és test felső részének állása a szokott közönséges eredeti állás.

A kard tartása. (L. 30. ábra.) A kard úgy markoltatik meg, hogy a kis ujj a kardmarkolatot a kosárral öszszekötö csúcspontján fekszik, a többi ujjak pedig mellé sorakoznak, míglen a hüvelyk a markolat gerinczén nyúlik el. Az ököl lefelé fordított ujjakkal a hónalj

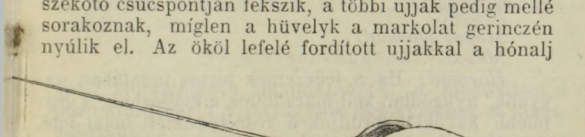

30. ábra.

magaslatán áll, s a kar kissé meg van hajolva és pedig oly formán, hogy a kardkosár a kéz elejét kissé fedezi, a penge pedig hegyével az ellenfél jobb szemének van irányítva.

b) A vágások.

A vágások az összeütközésnél használtakhoz hasonlók, főszabály maradván azonban az: hogy a vágásoknak húzva kell történniök, úgy hogyha az ellenfél azok elöl kitér, a lehető leggyorsabban fedezhessük magunkat, vagy az ellenfél visszvágása ellenében a védhárítást még ideje korán használhassuk; továbbá a vágásoknak itt különösen korlátozottaknak kell lenniök, mert minden túlhajtott vágás nagy fedezetlen részt hagy maga után, melyet csak a kevéssé gyakorlott vívó sem fog felhasználatlanul hagyni.

Úgy mint a rendes vívás a karvéd-vívásnál is minden vágások a test ismert és előírt részei ellen intéztetnek, csupán az jegyeztetik még meg, hogy minden vágás után, talált légyen az bár, vagy nem: a fedezett állás foglalandó el, vagy pedip az illető védhárítás viendő sietve keresztül.

c) A védhárítások.

A karvéd-vívásnál pusztán *az ököl gyors fordulataiból vagy a kardkosárnak az ellenfél vágása elébe való tartásából állanak*, a mennyiben ugyanis minden vágások csakis a kardkosárral fogatnak fel, mivel a pengének gyönge részével s nem oly erővel intéztetnek, mint különben más vímódnál szokás. Az ököl nyugton helyén marad a védhárításnál, s csak az ököl fordíttatik meg annyiszor a mennyiszer, megfelelőleg a vágások elébe.

A védhárítások:

Harmad.

Negyed.

Magas harmad.

Másod.

Harmad: Ha a fedezetnek biztos tudatában vagyunk, nyugodtan kell maradnunk a kiállásban, s legfőlebb az öklöt fordítjuk a veszélyeztetett oldal felé.

Negyed: A védhárítás pusztán az ökölnek és a kardkosárnak gyors befelé fordítása által történik, a nélkül, hogy a harmadállást elhagynánk.

Magas harmad: A kiállásból az ököl csupán csuklójában fordul felfelé hajlíttatik, mely mozdulatnál a kardkosár kevéssel feljebb áll, mint a harmadnál. Ezen csekély mozdulat teljesen elegendő mindennemű vágások felfogására.

Másod: Az ököl csuklóban lefelé hajlíttatik s ily minden alulról intézett vágásokat felfogja a kardkosár.

Mint a magyarázatból kitünik, ezen négy rendbeli védhárítások csak annyiban hasonlítanak a víiskola első leczkéjében előadott védhárításokhoz, hogy mint amazok, úgy ezek is ugyanezen oldalt fedezik és ugyanazon vágásokat fogják el.

d) Cselek.

A karvédvívásnál csupán egyszerű cselek használtatnak, akettős cselek itt már hátrányosak lennének.

Példák:

1—2 negyed és harmad ellen!

A negyed penge fokának élével és áthatolással vágatik, s a jól korlátozott vágás kifelé irányoztatik.

1—2 másod és harmad ellen!

Másodvágás után a kar mellett hatolva, a harmadvágás a penge fokélével keresztülvitetik.

1—2 harmad és másod ellen!

A harmadvágás a kar mellett elhalad és a csuklónak hirtelen felfelé csavarodásával, a vágás alulról a kardfok vagy hátélével megtétetik.

Ilyen cselek számtalanok, s az illető leczkékből kiki meríthet elegendő példát további újak alkotásához és gyakorlásához.

e) A sikló és heves mozdulatok

itt szintén alkalmazhatók lévén, kiki gyakorolhatja azokat.

f) A visszvágások

gedig szorgalmasan alkalmazandók, a mennyiben a jelen vímódnál a visszvágások előnyesebbek a támadásoknál.

g) Megelőző vágások

itt gyakrabban alkalmaztatnak mint az összeütközésnél.

Minden kapott vágás a szokásos »*talált*« (touche) szóval jelzendő.

Osztag-(Colonne)-Gyakorlatok.

Legczélszerűbb, ha a tanitvány a vívómesterrel szemben áll, vele tanulja a leczkét, s a mester minden figyelmét tanítványára fordítja.

Ha azonban a tanóra alatt sok tanítvány van csoportosulva, a mi víiskolákban rendszerint meg szokott történni, akkor a többiek, ha a mester esetleg csak egygyel akarna foglalkozni, hosszú tétlenségre lennének kárhoztatva; azért szükséges, hogy több vagy valamennyi tanítvány foglalkoztassék, vagy leczkéztessék egyszerre, s hogy mi módon történjék az az előbbi leczkékben ki lett tüntetve.

A leczkék természetesen úgy történjenek, hogy a tanítványok egymás ellen és kölcsönösen felváltva tanulják a támadó és védő szerepeket, s ezt addig gyakorolják, míglen mindannyian a kellő képzettséget és ügyességet el nem sajátították.

Minden leczke után, a mester vagy helyettesének vezénylése mellett, ezen leczkék, egy vagy tőhb pá-

ronkint, mintegy tagonkint folytatandók a gyakorlatok és az utóbbi leczkék begyakorlása után mindig előveendők az előbbeni leczkék gyakorlatai, hogy így a tanítványok önkéntetenül is saját fogalmaik szerint is tanuljanak magoktól újabb meg újabb vímozdulatokat vagy vímüveleteket alkotni és kivinni.

Az ellenfelek arczélállásban akként állanak egymással szemben, hogy minden két vívó közötti távolság és egymás melleti területi hézag pontosan megtartassék; az osztagok egyik fele *„első“*, a másik fele *„második“ tagnak* neveztetik.

A vezényszóra:

Vívni állás!

A két tag állást foglal külső érintkezéssel.

A következő mozdulatok a mester jelzése vagy vezényszavára történnek, például:

Jelszó:

Első tag, első vágás!

Második tag, heves első védhárítás és negyedvisszvágás!

Első tag, negyedvédhárítás!

Vezényszó:

Első tag — Egy!

Ezen vezényszóra a mozdulat az első tag által megkezdetik és mind a két tag által keresztülvitetik.

Ezen testmozdulatok az összes tanítványok által egyidejűleg és hasonló módon vitessenek keresztül.

Ugyanezen gyakorlatot aztán megkezdi a másik tag ezen jelszóra:

Második tag, első vágás!

Első tag, heves első védhárítás és negyedvisszvágás!

Második tag, negyedvédhárítás!

és vezényszóra:

Második tag — Egy!

A tagonkénti gyakorlat bevégzése után az:

Oszlás!

vezényeltetik, mire az oszlás a tudvalevő módozatok közt megtörténik.

III. FEJEZET.

I. A tisztelgés. II. Az oszlás. III. Az összeütközés.

1. A tisztelgés.

A tisztelgés egyszerűen és pusztán az illem cselekménye és követelménye, de a mely éppen azért s e czélból a víiskolákban is előadatik, különösen minden összeütközés előtt vagy dísz-vívóknál van helyén.

Megkülönböztetjük azonban:

a) *a nagy és*
b) *a kis* } tisztelgést.

a) A nagy tisztelgés.

Nagy tisztelgést használunk a díszvívásoknál azon vezényszóra:

Tisztelgés — Állás!

Az elfoglalt víállás után kettős dobbantás történvén, a jobb láb a balhoz sorakoztatik félarczállásban (Profil) s elővágással megméretik a kölcsönös távolság, míglen az ellenfél elővédhárítással felfogja a vágást s előre vagy hátra lép, amint azt a teljes távolság követeli.

Erre ismét a félarcz-állás (Profil) foglaltatik el, s az üdvözlés mindkét fél által jobb, bal és közép irányban megtétetik, és pedig:

A kivont kard felemeltetvén, úgy fordíttatik meg, hogy a markolat a mell bal felén nyugodjék, s a markolat balról kifelé áll, s a hüvelykujj a markolat belső oldalán felfelé támaszkodik, míglen a kéz könyökig a testhez simúl.

Erre a kard — természetesen kinyujtott karral — úgy vitetik a jobb oldalra, hogy a markolat kosárja a jobb láb temporája felé van fordítva s egy tenyérnyire attól távolabb tartatik, s a pengének hegye pedig egy arasznyival a jobb lábbújjal felibe helyeztetik.

Ha a vendékek vannak jelen a vívóteremben, akkor az üdvözlés a következőképen történik:

Az első üdvözlés illeti a jelenlevő rang, kor vagy egyébkénti érdem szerint megkülönböztetendő egyéneket, minélfogva az üdvözlet első sorban azok felé irányozandó; a második üdvözlet az ellenkező oldalnak, a harmadik pedig az ellenfélnek adatik.

Ha a nézők leglekintélyesebbje a tisztelgő háta megett vagy oldalvást úgy áll, hogy őt nem láthatja az esetben felé kell fordulnia a vívónak az üdvözlés illemszerű megtétele végett.

Az állam legfőbb hadura — ő felsége személyét egy magában vagy annak családtagjait háromszoros tisztelgés illeti meg.

A harmadik üdvözlés után mindkét fél víállásba helyezkedik, s az, ki a távolságot elfoglalta, a következő *vágásokat* intézi, ugyanis:

Első
Kör
Harmad
Másod
Lökvágás (külső érintkezésből)
Lökvágás (belső érintkezésből)
Váltó-lökvágás (külső érintkezésből)

Az ellenfél (vagy a másik tag) vádhárításai pedig ezek:

Első
Mély negyed
Harmad
Másod
Mély harmad
Mély negyed
Első és
Mély negyed
} *védhárítások.*

Mindezen mozdulatoknak nemével a delies könnyedségnek, jó izléssel, ügyesség- és tökéllyel teendők meg, olyannyira, hogy a test legegyszerűbb mozdulataiból is kitessék a művészileg gyakorlott vívó.

Mihelyt a víállást elfoglalt első fél a most jelzett vágásokat megtette, mindkét fél a fél-arczállásba (Profil) helyezkedik, s rá ismét háromszoros tisztelgés következik, míg a másik fél ismétli mindazt, mit az első véghez vitt.

Aztán ujra a fél arczállás foglaltatik el, a bal láb a távolsági állásba visszalép (víállásba), a jobb láb kétszer dobbant, s közvetlenül rá a bal sarok a

jobbhoz csatlakozik s végre a háromszoros tisztelgés harmadszor is megejtetik.

Ha az összeütközést (Assaut) akarjuk keresztülvivni, akkor a harmadik tisztelgés után, azon vezényszóra:

Ütközés (Assaut)!

a kard hegyével a jobb láb ujjai elébe helyeztetik, bal kézzel pedig a bal lábnál levő álarcz a fejre feltétetik s az összeütközés így kezdetét veszi.

b) Kis tisztelgés.

A kis tisztelgés áll a víállás elfoglalása utáni jobbra, balra és előre való tisztelgési jelekből, de a nagy tisztelgésnél előforduló vágások és hárítások mellőzésével, s minden tagonkinti összeütközésnél a vezényszóra:

Tisztelgés — Állás!

foganatosíttatik.

Ha a küzdésre csak ketten vállalkoznak, akkor azt megelőzőleg a felek egyszerű tisztelgéssel üdvözlik egymást, felteszik álarczaikat, s víállásaikat elfoglalva megkezdik a vívást.

2. Az oszlás.

Ezen vezényszóra:

Oszolj!

a következő történik:

A megejtett kettős dobbantás és a kardpengének jobbra vitele után, az álarcz levétetik, s következik rá a hármas tisztelgés, ez utóbbira következik a víállás elfoglalása s végezetre a már tudva levő kettős dobbantás, penge jobbra, a pengének a bal kézbe helyezése; jobb kézzeli üdvözlésmozdulatokkal, az oszlás vagy helyszinéről távozás megtörténik.

Ha csupán egy pár vívó vitte az összeütközést véghez, egyszerű tisztelgéssel köszönnek kölcsönösen egymásnak — magától értetvén, levett álarczokkal s aztán eloszlanak.

3. Az összeütközés. (Assaut.)

A víművészetnek végső és tulajdonképeni czélja az *összeütközés (Assaut)*. Ez kétféle iránynyal birhat,

melynek egyike *a tanulás*, másika az *ellenfél legyőzésében* áll.

A tanulás irányában első sorban mint tantanulmány azt czélozza, miszerint tanulságos gyakorlat gyanánt tekintetvén általunk, gyakorlati kivitele által az ellenfélnek szellemi és fizikai segédeszközeiről meggyőződést szerezzünk magunknak, másodsorban a becsvágy kielégítése, melynek czélja az ellenfél legyőzése.

Ha ezen két iránytól elnézve odáig vitetik az összeütközés, hogy általa egyéb sem czéloztatik, mint az ellenfélnek jó vagy rossz, szabályos vagy szabálytalan módoni megvágása, akkor az ily összeütközést elvetendőnek kell nyilvánitanunk, *mivel az egész víművészetnek méltó és nagyra becsülendő elve gyanánt kell kiemelnünk azt, hogy a víművészet erkölcsi iránya és annak megállapított rendszere mindig többre becsülendő, mintsem az egyesek ellenében véletlenül vagy akarva kivívott előnyök.*

Miután a leczkék második fejezetében az összeütközés eléggé megbeszéltetett volna, s az ott mondotakból is eléggé kitűnik a gyakorlati alkalmazás, annálfogva a következőkben csak röviden fogunk utalni arra, a mi tulajdonképen az összeütközés lényegét illeti ugyan, de a leczkéknél gyakorlatilag tanítható nem volt, s így ott megbeszélés tárgyát sem képezhette.

Az egyes mozdulatok szoros *mű- es tanrendszer szerint* viendők keresztül, mialatt semmi esetre sem érthetünk holmi művészieskedést, hanem a műrendszer valódi értelmében igen is értjük az oly fegyverkezelést, melynél a fegyverviadalnak minden mozzanatai az azokat megillető figyelemmel vitetnek keresztűl, ellentétben a tervszerűtlen és meggondolatlan derűre-borúra való vagdalózástól.

Az összeütközésnél a mozdulatok összegét együtt véve, kezdettől egész azon pontig, mikor a vágás vagy szúrás talált, *„menetnek“* nevezzük, s minden menetnél a mozdulatoknak tervszerűen kell egymásra következniök. Minden menetnek logikai következetességgel pontosan és tisztán kell keresztül vitetnie.

Ki az ellenfelek közűl vágást vagy szúrást kap, köteles azt a szabályszerű *„talált“* szóval jelezni.

Látszólagos támadás.

Egyik legközönségesebb kérdés az a vívásnál: vajjon jobb az ütközésnél avagy párbajnál az ellenfél támadását bevárni, vagy azt megelőzni? E kérdésre azt kell felelnünk, hogy a mennyiben ellenfélnek vimodorát nem ismeri valaki, az soha se menjen vágási előkészülettel a támadásnak. Mihelyt azonban észreveszi, hogy az ellenfél nem készül a támadásra, ösztönözni és csábítani kell rá s szükség esetén kényszeríteni erejének kifejtésére; a mi legkönnyebben sikerül *látszólagos támadások* kisérlete által.

A látszólagos támadás, a víművészet legdúsabb forrása azon eszközöknek, melyekkel az ellenfél vímodorát kiösmerhetjük.

Ez megengedi a támadások minden nemének ismétlését; megenged mindennemű egyéni combinatiót, s ennélfogva kényszeríti az ellenfelet mindennemű védhárítások megtételére.

A látszólagos támadások által győződünk meg a felől, vajjon az ellenfél a támadásra vagy a védekezésre fektet-e nagyobb súlyt; továbbá: hogy vajjon az egyenes támadásban, vagy a visszvágásokban rejlik-e? és végre használ-e előző vágásokat és miben, és hol rejlik hát legfőbb ereje?

Hogyha oly vívóval állunk szemben, kinek szokása, hogy minden vágást csaknem egyidejűleg viszonoz: akkor a látszólagos támadás *az egyedüli módja* annak, hogy az egyidejűleges vágást felfoghassuk, s az ellenfelet egy viszvágással meglepjük.

Támadás és védekezés.

Ha kiismertük az ellenfél vímodorát, akkor támadásainak szabad teret nyithatunk, a nélkül, hogy félnünk kellene attól, miszerint elóre nem látott rossz helyzetbe fogunk sodortatni.

Azon legyünk ugyanis, hogy az ellenfelet támadásainkkal annyira elfoglaljuk, miszerint annak ne maradjon ideje előző támadások foganatosíthatására.

Minden, az ellenfél által meggondolásra szabadon hagyott pillanatot úgy kell felhasználnunk, hogy úgy a védelmi, mint a támadási tervünkkel azonnal készen is legyünk.

Sok vívó támad készületlenül és minden biztos alap nélkül, úgy de mínden támadásról tudni kell

számot adni magunknak, hogy mit akartunk vele elérni.

Az ellenfél legczélszerűbben akkor támadható meg, a mikor épen ő is támadni készül; s ha az ellenfél visszavonuló félben van, akkor a támadás határozottan folytatandó, de elővigyázattal legyünk, nehogy az ellenfél hátrálásával csupán a támadásra csábítson.

A nagymérvű fedezetlen részeket mindig óvatosan kell felhasználnunk.

Az összeütközésnél oly támadásokra ne hagyjuk magunkat elcsábíttatni, melyeket komoly vívásnál mellőznünk kellene és a védelemnél soha se viseljük magunkat szenvedőlegesen (passive), hanem ragaszkodjunk szorosan a védhárítás és visszavágás mindig szem előtt tartandó elvéhez, mivel a szenvedőleges, vagyis nem erélyes védhárításnál az ellenfél támadását teljes erőszakkal fogja keresztülvihetni.

Az összeütközésnek *első feltétele a védhárítás* s csak azután a támadás. Sok vívó azonban azon hamis alapelvből indul ki és cselekszik egyúttal: minél több vágást osztogatni, de egyet se kapni. Ámde kell hogy mindig megőrizzünk annyi lélekerőt és annyi megfontolást, melyekkel a kellő eszközök használata mellett, a támadást elhárítjuk magunktól.

Az előre- és hátramenés mindig egyenes vonalban történjék és csakis tér hiánya esetén használjuk hátrálás helyett a kikanyarulást (Volte).

A vívók testmagassága (nagysága).

A magas termetű vívó részén van a természet (Mensur) előnye, ő a kisebb termetű ellenfelét nyugtalaníthatja, még mielőtt maga veszélyeztetve lehetne; s a mint észreveszi, hogy ellenfele a természet előnyétől meg akarja fosztani: egyszerű visszalépésével ellenfelének minden erőlködéseit semmivé teheti.

A kis termetű vívó sohse tévessze szem elől, hogy ellenfele nagy távolságból is elérheti. Azért igyekeznie kell, hogy ellenfelét folytonos cselek által nyugtalanságban tartsa, s így a térméretet elnyerhesse, csakhogy e mellett minden meglepetéstől óvnia és biztosítania kell magát.

A magas termet vívóknál minden esetre figyelemre méltó körülmény, úgyde az előnyök, melyet a

magas termet nyujt, — a gyakorlatlan tunya vívónál, szemben egy ügyes vívóval, mindig elenyésznek.

Magatartás a nem képzett vívókkal szemben.

A nem rendszeres képzettségű, téhát egyúttal a legveszélyesebb vívók első sorban a *„természetes vívók“ (naturalisták).*

Ezek alatt azon vívókat értjük, kik a vívás művészetében sem tanulmány, sem tapasztalás által nem képeztettek, s a nélküll hogy a vívszabályokat tudnák, a vívásnál csupán természetes ötleteiket követik.

Az ily vívók rendszerint erőszakosan és egész erejükből támadják meg ellenfeleiket, s ezzel egyfelől saját biztonságukat elérni, másrészt a folytonos vagdalkozással kedvező eredményt óhajtanak magunak biztosítani. S az ily minden szabály nélküli minden irányban, terv nélkül, de erőteljesen véghez vitt vágásokkal, heves, sőt szilaj mozdulataikkal magának a gyakorlott vívónak is munkát adnak, míglen a kevésbé gyakorlottat éppenséggel veszedelembe dönthetik.

Ámbár a gyakorlott és a víművészet szabályait ismerő vívó bir a magában értetődő előrelátásával túlnyomó előnyeinek minden oly vívóval szemben, ki sem gyakorlati, sem elméleti oktatásban nem részesült. Mindazáltal korántsem szabad egy nagy testi erővel bíró természetes vívót kicsinyleni, mivel könnyen megeshetik, hogy a csak szabályszerű támadásokhoz szokott vívó, a rohamos támadások és a szabálytatan erőkifejtés által, legyőzetik. Természetes vívók ellenében azon kell igyekeznünk, hogy az egész távolságban, melyben különben is állást foglaltunk, lehetőleg mindig megmaradjunk. E távolságból intézendők az előző vágások az ellenfélre, kinek mozdulatai rendesen nagyszabásúak. Kedvező pillanatban intézett erőteljes és erélyes előző vágás — még ha nem is talál — ritkán téveszti el a hatást.

Naturalisták ellenében, kik támadásaikat ellenfeleik pengéje ellen intézik, tartózkodnunk kell, a mennyire csak lehet, az erős védhárításoktól s inkább úgy a testtel, mint a pengével térjünk ki vágásaik elől, hogy *a vágás túlhajtására* alkalmat szolgáltassunk nekik.

Ha a naturalistának sikerülne ellenfelét heves tá-

madással meglepni, akkor ez igyekezzék hátra ugrani vagy oldalt kikanyarodni, s lehetőleg előző vágásokkal és magasra kiemelkedő kézállásban a vágások elől menekülni.

Ha naturalisták ellenében kényszerűségből védhárítással kell élnünk, ritkán fogunk erőteljes visszvágást tehetni, mert habár a rendes védhárítást nem is oly könnyű keresztűl vágni, de mindamellett az ellenfél vágása oly erős lehet, hogy viszavágásaink sebességét nagyon is csökkentheti.

Ha azt tapasztalnók, hogy az ellenfél többnyire vascsapásokkal és heves mozdulatokkal szeret élni, erre könnyen rávehető lesz a pengének szántszándékos kinyujtása által, hogy így a kedvező pillanat-kitéréssel (Cation) meneküljünk támadásai elől.

És végezetre vannak még vívók, kik pengéjöket mindig vísszarántják és folytonos hátrálás közben, a test kitérésével a legkülönbözőbb előző vágásokat teszik; ezeknek vímodoruk azon alapszik, hogy a tapasztalatlan vívókat folytonos hátrálásuk által s szántszándékos fedezetlen rész hagyásával, meggondolatlan és erőszakolt támadásra csábítják, csakhogy az ellenfélnek ezalatt támadt fedezetlen részeit előnyösen felhasználhassák.

Ily ellenfeleket nem szabad rohamosan támadnunk az ily vívók ellen csakis rövid, inkább szúráshoz hasonló mozdulatokat kell használnunk, s ügyelnünk minden előző vágásokra.

Balkéz-vívás.

Az előny, melylyel a balkézzel vívó a más, jobb kézzel vívók felett, hasonló képzettség és egyenlő képesség mellett dicsekedhetik, soha senki által sem vonatott kétségbe s nem magyarázható a bal kézzel vívóknak aránylag oly csekély számából.

A jobb kézzel vívó igyekezzék ellenfelének *belső oldala* felül foglalni állást, mivel a belső vágások legczélszerűbben negyeddel lévén háríthatók, ez esetben előnyösen lehet az arcz ellen visszvágásokat intézni.

A balkéz-vívót, ha csak lehet, mindig a külső oldalról kell megtámadni, s ez esetben főleg negyedvágással a penge hát-élével intéztessék karjára a vágás, a külső, fedezetlen részbe pedig röviden előző vágást.

A támadásnál figyelembe veendő, hogy azon vágásokat, melyeket a jobbkéz vívóval szemben, belülről kell használnunk, a balkéz vívóval szemben mindig kívülről, tehát a leczkéknél felállított szabályokkal egészen ellentétesen használtassanak, különben általánosságban a balkézvívásnál ugyanazon vészabályok maradnak érvényben, melyek a közönséges jobbkéz-vívásra nézve is mérvadók. A balkézvívást különben a jobbkéz-vívóknak is szorgalmasan kellene tanulniok, nem csupán azért, hogy komoly párbajban véletlenül balkéz-vívóra akadván, azzal bátran szembe szállhassanak, hanem magának a testnek egyenletes kifejlődése indokából is (lásd a II. fejezetet).

De bármennyire jó vívók legyünk is, minden esetre fő és fontos szabályúl szolgál az, hogy az ellenfelet sohasem szabad kicsinyleni, sőt a legjobb vívási tulajdonokat kell benne feltéleznünk, s ezen feltevés magában is emeli saját erőnk gyorsaságát és feszültségét, valamint a figyelem éberségét. Ez szüli aztán, hogy minden eshetőséggel szemben, soha sem állunk készületlenül s gyengébb vívó ellenében könnyen kizsákmányolhatunk minden előnyt, holott ellenkező esetben az ellenfélnek lenézése mellett, és az ezzel járó laza hanyagságból, magára a legjobb vívóra is, könnyen a legnagyobb veszély hárulhat.

Az összeütközés beszüntetése:
Állj!
vezényszóra történik.

TARTALOM.

II. FEJEZET.

Iskola-vívás. (I—XIV. leczke.) Karvéd-vívás. Osztag-gyakorlatok.

III. FEJEZET.

1. A tisztelgés. 2. Az oszlás. 3. Az összeütközés.